

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Valgbog 2 : Juli 1937

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1937

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

[Valgbog 2 : Juli 1937 4](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 5](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 6](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 7](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 8](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 9](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 10](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 11](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 12](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 13](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 14](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 15](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 16](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 17](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 18](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 19](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 20](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 21](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 22](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 23](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 24](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 25](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 26](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 27](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 28](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 29](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 30](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 31](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 32](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 33](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 34](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 35](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 36](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 37](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 38](#)

[Valgbog 2 : Juli 1937 39](#)

Valgbog 2 : Juli 1937 40
Valgbog 2 : Juli 1937 41
Valgbog 2 : Juli 1937 42
Valgbog 2 : Juli 1937 43
Valgbog 2 : Juli 1937 44
Valgbog 2 : Juli 1937 45
Valgbog 2 : Juli 1937 46
Valgbog 2 : Juli 1937 47
Valgbog 2 : Juli 1937 48
Valgbog 2 : Juli 1937 49
Valgbog 2 : Juli 1937 50
Valgbog 2 : Juli 1937 51
Valgbog 2 : Juli 1937 52
Valgbog 2 : Juli 1937 53
Valgbog 2 : Juli 1937 54
Valgbog 2 : Juli 1937 55
Valgbog 2 : Juli 1937 56
Valgbog 2 : Juli 1937 57
Valgbog 2 : Juli 1937 58
Valgbog 2 : Juli 1937 59
Valgbog 2 : Juli 1937 60
Valgbog 2 : Juli 1937 61
Valgbog 2 : Juli 1937 62
Valgbog 2 : Juli 1937 63
Valgbog 2 : Juli 1937 64
Valgbog 2 : Juli 1937 65
Valgbog 2 : Juli 1937 66
Valgbog 2 : Juli 1937 67
Valgbog 2 : Juli 1937 68
Valgbog 2 : Juli 1937 69
Valgbog 2 : Juli 1937 70
Valgbog 2 : Juli 1937 71
Valgbog 2 : Juli 1937 72
Valgbog 2 : Juli 1937 73

KGL. BIBL. KBH.
DANSKE AFD.
~~PIECESAMLING~~

VALGBOG II
JULI 1937

1938.462

Fortroligt!

Skoleloven.

Som der er gjort Rede for i Valgbogen Maj 1936, stillede Undervisningsminister Jørg. Jørgensen i Foraaret 1936 en Række Ændringer til den da forelagte Skolelov, og det Forslag, som blev forelagt i den nu afsluttede Rigsdags-samling, var i alt væsentligt i Overensstemmelse hermed.

Under Landstingsvalgekampen i 1936 udtalte mange af Venstres Talere, at Jørg. Jørgensen ved de Ændringer, der nu var foreslaaet, havde vist stor Imødekommenhed overfor Venstre, og at Venstre egentlig havde været villige til et Forlig, men at Socialdemokraterne vilde ikke være med. Enkelte Venstreblade skrev, at den Imødekommenhed, der var vist ved de stillede Ændringer, var det ikke Meningen, de to Partier vilde staa ved, hvis de fik Flertal i begge Ting; det var kun fremsat for at putte Vælgerne Blaar i Øjnene.

Da Forslaget derefter blev forelagt — paa alle Hovedpunkter i Overensstemmelse med det, Venstre iforvejen havde erklæret sig villige til at slutte Forlig om — havde Partiets Ordfører (Arnth Jensen) alligevel en Række Indvendinger at gøre, og selv efter at der yderligere fra Jørg. Jørgensens Side var vist Imødekommenhed overfor Venstres Synspunkter, gik Partiet alligevel imod Forslaget i Folketinget —.

Da Forslaget kom til Landstinget, blev Forhandling igen forsøgt for om muligt at samle alle Partier. I Udvalget blev man enige om et Grundlag, som blev forelagt Partierne — Regeringspartierne og de Konservative gav Tilslutning, saafremt alle fire Partier gik med, *men Venstre vilde ikke tiltræde*, og dermed var Grundlaget for Enighed brudt.

Forligstilbudet gik ud paa at ændre Formalsparagrafen, saa der blev indsat, at »Folkeskolen bygger paa Folkekirkens Grund«, endvidere, at en Præst i København skulde have Adgang til overfor Skoledirektøren at udtale sig om Undervisningsplanerne, naar disse Planer blev udarbejdet, hvilket normalt skal foregaa hvert 10. Aar.

Desuden skulde der med Hensyn til det økonomiske foretages den Ændring, at der i Stedet for de 900,000 Kr. aarlig, som efter Forslaget stilles til Raadighed som Til-

skud til Skolebygninger, ikke skulde være nogen Begrænsning; altsaa: de 900,000 Kr. skulde udgaa, og der skulde i Stedet kun staa, at der ydes i aarligt Tilskud fra Staten Halvdelen af Udgifterne til Renter og Afdrag, dog at et store Beløb end 35,000 Kr. ikke skulde kunne ydes til en enkelt Skole.

Disse Ændringer fik Tilslutning fra de 3 Partier, men Venstre forlangte, at Staten med det samme skulde overtage $\frac{1}{5}$ mere af Lærernes Grundløn (ca. 6 Mill. Kr. aarlig) og desuden fastholdt de Kravet om, at der skulde kvalificeret Flertal i et Sogneraad ($\frac{2}{3}$ af Stemmerne), for at en bestaaende Skole kunde nedlægges, hvis Beboerne ønskede den bevaret.

Disse Krav kunde ikke imødekommes. Overfor det økonomisk gav Ministeren Tilsagn om at tage Spørgsmaalet op, naar Skattekommissionen var færdig, men efter at Rigsdagen lige har gennemført den kommunale Udligning, hvorved Skoleudgifterne lignes paa et langt bredere Grundlag end hidtil, og efter at en Kommission er sat til at overveje Fordelingen af Udgifterne mellem Stat og Kommuner, var der *ikke nogen saglig Begrundelse* for at kræve en Ændring i de nugældende Regler, som Venstre selv har været med til at fastsætte. Da endvidere Skolelovens Bestemmelser først skal være gennemført i Løbet af en lang Aarrække, saa Lærerudgifterne ikke paa Grund af den nye Lov vilde stige inden Skattekommissionen maatte antages at være færdig, var det ikke sagligt begrundet at fastholde Kravet om en Ændring i Fordelingen af Udgifterne mellem Stat og Kommune netop nu.

Bestemmelsen om kvalificeret Majoritet for at en Skole kan nedlægges var jo tænkt som en Beskyttelse for de smaa Skoledistrikter. Vi i vort Parti er ikke Tilhængere af, at alt Skolevæsen skal samles i meget store Centralskoler, de smaa Skoler har mange Steder været af stor Betydning for Egnen, naar der var en dygtig Lærer. Men naar der nu efterhaanden stilles Krav om Gymnastiksal, Sløjdlokaler og Husholdningskøkken, bliver det meget kostbart at indrette alle disse Ting ved alle Skoler, og derfor vil Udviklingen sikkert gaa i Retning af at bevare de smaa Skoler som Lærerindeskoler til Børnene i de første 2—3 Skoleaar og saa samle de store Børn i noget større Skoler med 2 a 3 Lærere. Men dette overlades efter Loven til de lokale Myndigheders Afgørelse, og det kan ikke være rimeligt

ved Krav om kvalificeret Majoritet at lægge Hindringer i Vejen for, at Sogneraadene kan indrette sig, som det passer bedst paa det enkelte Sted. —

De Konservative var meget ivrige for et Forlig med Regeringspartierne; men naar vi ikke kunde faa Venstre med, havde det jo ikke saa stor Interesse.

Loven, som den nu er gennemført, maa siges at være fuldt tilfredsstillende for vort Parti. De Ting, der i de første Forslag, som var forelagt af Borgbjerg om 8. Skoleaar og et Timetal for Landsbyskolerne, der laa over, hvad der krævedes i Købstadskolen, og som vakte store Betænkeligheder indenfor store Kredse i vort Parti, er ændret helt i Overensstemmelse med vort Partis Synspunkter. — Al Undervisning efter det 14. Aar er frivillig, men Adgangen til at tage en frivillig Undervisning op for Ungdommen mellem 14 og 18 Aar er gjort langt lettere og mere økonomisk overkommelig for Kommunerne ved særlige Tilskud, der opfordrer til at sætte saadan Undervisning i Gang. Timetallet indenfor de 7 Skoleaar er forøget meget betydeligt fra efter den gamle Lov 18 a 20 Timer ugentlig til mellem 23 og 24 Timer i Gennemsnit ugentlig efter den nye Lov; men der er givet langt større Frihed for de lokale Skolemyndigheder til at indrette Skolegangen paa det enkelte Sted, som det passer bedst, ved at fastsætte et samlet Timetal for de 7 Aar (6480 Timer) istedetfor et fastlagt ugentlig Timetal. Kun er det sikret, at de smaa Børn ingen Steder maa gaa mere end 4 Timer daglig i Skole. Lovens Hovedbestemmelser maa siges at være:

1. Den praktiske Mellemskole bliver i højere Grad lige-stillet med Eksamensskolen.
2. Timetallet indtil det 14. Aar betydeligt udvidet.
3. Enkelte (ikke mange) nye Fag: Naturhistorie, Tegning, Sløjd, Husgerning og Adgang til Sprog.
De gamle Fag er fremdeles Hovedstammen i Skolens Arbejde.
4. Gratis Undervisningsmateriale.
5. Større Frihed for Forældre og Lærere i Aandsfagene.
6. Større Indflydelse for de lokale Skolemyndigheder.
7. Skærpede Krav om Gymnastiksale, bedre hygiejniske Forhold, Bad o. s. v.
8. Betydelige Statstilskud til Nybygninger.

De fleste Bestemmelser kræves først gennemført i Løbet af 10 Aar, men det er meget vigtigt, at Skolemyndighederne i Kommunen faar Besked om, hvilke Krav der vil blive stillet i Fremtiden, saa Nyordningen kan gennemføres, naar Forholdene ved Lærerskifte eller Ombygning af Skolebygninger eller lignende gøre det ønskeligt.

Der var ingen *principielle* Uoverensstemmelser mellem os og Oppositionspartierne; det var i det væsentlige det økonomiske, der skilte, hvad Brønsen da ogsaa udtalte i Folketinget. Men dertil er yderligere at sige, at Venstres Forslag blev lige saa dyrt som Regeringsforslaget; det var kun Spørgsmaalet om Staten netop nu, medens Skattekommissionen arbejder, skulde overtage flere af Kommunernes Skoleudgifter.

Den nye Skolelov er frisindet og rummelig. Det er en Fortsættelse af den Skolepolitik, som alt Frisind har støttet siden Midten af forrige Aarhundrede.

Efterskolerne.

I Rigsdagssamlingen 1934—35, da Loven om Statstilskud til private Efterskoler var til Behandling, og da Skolernes officielle Navn blev ændret fra »Fortsættelsesskoler« til »Efterskoler«, blev der i Betænkningen om Lovforslaget rettet en Henstilling til Undervisningsministeren om at nedsætte et Udvalg til Undersøgelse af den for Skolerne gældende Tilskudsordning med det Formaal for Øje at finde en for Skolerne mere tilfredsstillende Ordning; det maatte, tilføjedes der i Betænkningen, anses for en Forudsætning, at Efterskolerne blev repræsenteret i Udvalget. Ministeren imødekom Henstillingen, og Udvalget blev nedsat i Maj 1935. I Udvalget blev de private Efterskoler repræsenteret ved Formanden for Foreningen af private Efterskoler, Forstander P. J. Skriver, Glamsbjerg Efterskole.

I Februar 1936 afgav Udvalget Betænkning. I denne er der udførligt gjort Rede for Efterskolernes økonomiske Stilling. Udvalget er enigt om ikke at foreslaa en Ændring i den gældende Tilskudsform inden for den nuværende økonomiske Ramme, men giver i Betænkningen Udtryk for, at Efterskolerne i de fleste Tilfælde har svært ved at klare deres Økonomi med de nuværende Indtægter, og da det ikke kan skønnes, at Skolernes Driftsudgifter er for høje — Lærerlønningerne er for lave, gøres der opmærksom paa —, maa det siges, at kun en Forhøjelse af Skolernes Indtægter gennem forøget Statstilskud, forøgede Elevunderstøttelser eller andre Tilskud vil kunne føre til en økonomisk tilfredsstillende Ordning.

I Betænkningen udtales endvidere Ønske om at vende tilbage til de Fordelingsregler, som var gældende før 1935, dels fordi de i 1935 ændrede Regler (hvorefter Fordelingen forestodes af Skoleraadene, i København Magistraten) skabte Vanskeligheder for Skolernes sunde Dispositioner, dels fordi de skabte højst ulige Vilkaar fra Amt til Amt. For 1935—36 laa Forholdene eksempelvis saaledes, at Understøttelsen i Hjørring Amt var 8 Kr., i Ribe Amt 13 Kr., men i Præstø Amt 40 Kr. pr. Elev — altsammen en Følge af, at det hvert Amt tilkommende Tilskudsbeløb blev fordelt i Forhold til indkomne Ansøgninger.

Undervisningsminister *Jørg. Jørgensen* imødekom i alt væsentlig de fra Efterskolernes saaledes fremsatte Ønsker i et Forslag, der kom til 1. Beh. i Folketinget den 17. Februar i Aar. Det fandt velvillig Tilslutning fra de forskellige Partier og ophøjedes saaledes let og smertefrit til Lov.

Statens Tilskud til Elevunderstøttelserne fordobledes, nemlig fra 6 til 12 Kr. maanedlig, hvilket — beregnet efter Forholdene i 1936—37 — vilde *forhøje* Statens Tilskud med godt 68,000 Kr. for et Aar. I Henhold til Loven ændredes endvidere Fordelingsreglerne saaledes, at den ovenfor anførte store Ulighed fra Amt til Amt undgaas i Fremtiden.

Arnth Jensen, der var Ordfører for Venstre, var meget lyrisk stemt, idet han bl. a. udtalte:

Naar man paa sin Vej træffer de første Foraarsbebudere, hvad enten det er Blomster eller det er Fugle, vækker det altid en vis forventningsfuld Glæde i ens Sind. Jeg vil gerne betragte det forelagte Lovforslag som en saadan Foraarsbebuder for den frie Skole i Danmark.

Foruden Lyriken mente *Arnth Jensen* det imidlertid ogsaa nødvendigt at dyrke *Overbudet*, idet han senere erklærede, at hans Parti gerne gik med til en endnu større Forhøjelse af Tilskudet. Hertil svarede *Jørg. Jørgensen*:

»Det er vistnok rigtigt nok, at Venstre har peget paa de frie Skolers Vanskeligheder, men de har i hvert Fald hidtil *aldrig haft Penge at yde disse Skoler, som stod i et rimeligt Forhold til den Velvilje, de udviste.* Naar det ærede Medlem nu er saa rundhaandet og parat til ud over en Fordobling af det Beløb, der staar til Raadighed efter den gældende Lov, at skaffe yderligere Penge, minder jeg dog det ærede Medlem om, at *det var Venstres Minister*, der i sin Tid nedsatte et Udvalg, der skulde undersøge Efterskolernes Forhold, og hvis Arbejde blev Grundlaget for den Lov, vi fik i 1930. Men dette Udvalg fik ganske vist den *begrænsede* Opgave inden for de daværende økonomiske Rammer, det vil sige et Beløb paa 123.000 Kr., som Tilskud baade til Elevunderstøttelserne og til Skolerne, at tilvejebringe Grundlag for en Lovgivning.

I Dag er der ikke Spørgsmaal om 123.000 Kr. Skolerne faar 175.000 Kr., og Elevunderstøtelse bliver 136.000 Kr., hvis vi regner med samme Elevtal som i Fjor. *Det vil sige, at det Beløb, der for det kommende Aar vil være til Raadighed, sandsynligvis bliver noget over 300.000 Kr.* Jeg mener derfor, at det ærede Medlem ikke har nogen Baggrund for at sige, at han altid har stillet sig meget velvilligt og været parat til at bringe meget store Ofre for at komme disse Skoler til Hjælp.

Jeg anser det for rimeligt og forsvarligt at øge Tilskuddet, saaledes som her er foreslaet, og jeg beder om, at man ogsaa tager i Betragtning, at Opholdet paa Efterskolerne for mange Elever ikke er saa kostbart som paa Højskolerne. Et betydeligt Antal af Eleverne bor hjemme og har derfor ikke de Udgifter, som det fører med sig at skulle bo paa Skolen. Et Beløb af den Størrelse, der her foreslaas stillet til Raadighed til Eleverne paa Efterskolerne, vil alle Forhold taget i Betragtning kunne bringe omtrent samme Hjælp til den enkelte Elev som det Beløb, der er til Raadighed til Understøttelse af Elever paa Højskoler og Landbrugsskoler.«

Loven gennemførtes som sagt uden at møde nogen Modstand paa de forskellige Partier.

Svangerskabsloven.

Saavel om Kommissionens som Regeringens oprindelige Forslag indeholder Det radikale Venstres Aarvog og Almanak for 1937 en udførlig Gennemgang, hvortil Valgbogen maa henvise, da det vilde være urimeligt at optrykke det samme her.

Regeringsforslaget kom til 1. Behandling i Folketinget den 17. November, hvorefter Udvalg nedsattes. Dette holdt ialt 14 Møder og 2 Samraad med Ministeren; i det ene af disse deltog endvidere Medicinaldirektøren.

Det, hvorom Uenigheden i særlig Grad midtsamlede sig, var Affattelsen af Forslagets § 1, 1. Stk., der lød:

En svanger Kvinde kan faa sit Svangerskab afbrudt, naar Afbrydelse er nødvendige for at afværge en i Sygdom eller andre Forhold begrundet Fare for Kvindens Liv eller Helbred.

Ved Diskussionen om dette Punkt saavel i Tinget som udenfor dette blev det fra én Side hævdet, at Bestemmelsen ikke var vidtgaaende nok, fra modsat Side, at den var for vidtgaaende. Dette sidste Synspunkt blev navnlig gjort gældende fra Venstres Side, idet Partiets Ordfører (Fru Gautier Schmit) hævdede, at Svangerskabsafbrydelse kun burde være tilladt paa *medicinsk* Indikation, ikke tillige paa *social* Indikation, hvilken sidste efter Venstres Opfattelse maatte ligge i Ordene »eller andre Forhold«. Fru Gautier Schmit støttede sig her til forskellige Lægeudtalelser, navnlig Professor Warburgs, idet denne havde erklæret, at de anførte Ord i § 1 »aabnede en Port saa bred, at man kan køre igennem den med et Hølæs«.

Venstre gik ogsaa imod Oprettelsen af *Seksual-Kliniker*, for saa vidt en af disse Klinikers Opgave var at oplyse Befolkningen om forebyggende Foranstaltninger. Dette kunde og maatte man henvende sig til sin Læge om, sagde Ordføreren, hvorfor hun foreslog, at Spørgsmaalet løstes i Forbindelse med »en stærk Udvidelse af Mødrehjælpen« (en privat Institution) og endelig gik hun ligeledes mod Forslaget om at ændre Straffelovens § 225 angaaende Handel med præventive Midler — en Ændring, der iøvrigt kun tilsigtede at bringe saadan Handel ind under en fastere Kontrol fra det offentliges Side.

De konservatives Ordfører (Pürschel) havde i Mod-sætning til Fru Gautier Schmit intet væsentligt at ind-vende mod sidstnævnte Punkt. Han tiltraadte i Principet Forslagets Tilladelse til Svangerskabsafbrydelse paa medi-cinsk, etisk og eugenisk Indikation. Om den sociale Indi-kation udtalte Pürschel, at m. H. t. denne betød *Kommis-sionens* Forslag, at »man praktisk talt vilde frigive Fosterfordrivelse.« Derefter sagde han:

»Læger vil paavise, at naar man stadig er optaget af de øko-nomiske Bekymringer og det Tryk, de bringer, var Legemets Modstandskraft nedsat og derigennem Evnen til at gennemføre en Fødsel, det Overskud, hvoraf det nye Individ skal skabes, saaledes forringet, at man ogsaa her maatte kunne skride ind ud fra et medicinsk Synspunkt.

Jeg skal ikke underkende Værdien af disse Betragtninger, bl. a. fordi jeg mangler den dertil fornødne Sagkundskab. Men jeg vil gerne sige, at hvis dette er rigtigt, **tiltrænges der ingen Udvidelse af den medicinske Indikation**, fordi disse Indvirkninger er Indvirkninger, der ganske maa sidestilles med Syg-dom. Men naar man, som den højtærede Justitsminister gør, udtrykkelig giver Hjemmelen i »andre Forhold«, saa synes det mig, at man giver en Adgang, som staar i den allerstørste Fare for at blive misbrugt og misbrugt netop af de mindst sam-vittighedsfulde Læger. Derfor anser jeg denne Formulering for at være uheldig, og derfor mener jeg ikke, at vi fra vor Side vil kunne gaa med dertil.«

Om Begrundelsen for, at det radikale Venstre har anset en Lovgivning som den, Forslaget er Udtryk for, for at være paakrævet, udtalte vor Ordfører (Læge Jensen-Gør-ding) bl. a. følgende:

»Regeringsforslaget har som Kommissionens Mindretal ikke villet anerkende den sociale Indikation som nok til, at der paa denne alene kan tillades, at der foretages Fosterfjernelse. Til Gengæld indeholder det forelagte Lovforslag en noget udvidet medicinsk Indikation. Hel-ler ikke dette har kunnet samle de divergerende Anskuelser, og hvis ikke Regeringspartierne stod helt enige om Regeringsforslaget, kunde det se ud til, som om der intet skulde komme ud af det store og, hvordan man end ser paa det, alligevel grundlæggende Arbejde, der er nedlagt ikke alene i Kommissionsforslaget, men ogsaa i Regerings-forslaget.

Alle kan dog vist være enige om, at den nuværende Tilstand er

uholdbar, og at der, ikke alene af Hensyn til de mange ulykkelige Kvinder, gifte saavel som ugifte, som Loven vil hjælpe, men ogsaa for Retsbevidsthedens Skyld maa ske en Ændring. Tingets ærede Medlemmer har paa mange Maader gennem tilstillede Pjecer, gennem Dagspressen og ved Møder haft Lejlighed til at erfare, at det er paa høje Tid, der skabes en ny Lovgivning. Alle disse Henvendelser fra ulykkelige Kvinder, blandt hvilke ogsaa findes Kvinder med alvorlig kristelig Livsanskuelse, som forklarer om deres ødelagte Fremtid, om Hjælp ikke kan faas, disse Skildringer og Retsprotokollernes Oplysninger under de behandlede Fosterfordrivelsessager er for alle et Vidnesbyrd om, at der her er virkelig Nød paa Færde, og at Hjælp skal og bør ydes gennem den Lov, hvorefter vi i Dag forhandler.

Det er derfor mit Haab, at Tingets ærede Medlemmer gennem det formentlig kommende Udvalg vil gaa ind i en fordomsfri Drøftelse af Lovforslaget. Lovforslaget er intet Ultimatum, men et Forhandlingsgrundlag, og den højtærede Justitsminister vil sikkert her, som ved Behandlingen af Børnelovene, vise Forhandlingsvenlighed over for anderledestænkende, naar da ikke Lovforslagets Grundprincipper forlanges ændret.

Fra forskellig Side hævdes det, at den danske Lægestand faar lagt et tungt Ansvar paa sig, naar den skal til at bruge Loven. Ja, bliver det nu tungere, end det er under den nuværende Lov? Jeg mener det ikke. Den gamle Lægeetik kan udtrykkes saadan: Ikke skade, lindre, trøste, undertiden helbrede. Hidtil har det været uhyre svært at formaa en ellers socialt forstaaende, human tænkende Sygehuslæge til at foretage en Fosterfjernelse, selv paa ret svær medicinsk Indikation; herpaa har jeg adskillige Eksempler, og jeg har endnu paa mit Praksisomraade gaende mere end een Kvinde, der endnu mange Aar efter maa lide under Følgerne af en nægtet Svangerskabsafbrydelse. Den gamle Lovs strænge Bogstav stod og staar endnu i Dag skræmmende for Udførelsen af det, som under den ny Lov vil være fuldt tilladeligt.

Fra forskellige Sider ankes der over, at Svangerskabsager for Fremtiden unddrages Nævningedomstolene. Heroverfor skal jeg kun bemærke, at vi jo, før Svangerskabsloven træder i Kraft, her i Landet har faaet indført Begrebet **Meddomsmænd**.

Svangerskabsloven er og kan ikke blive andet end en Forsøgslov, men forhaabentlig en Lov, som fjerner de værste Skavanker ved den nuværende Tingenes Tilstand. Jeg er glad over og tilfreds med, at Loven, som den nu er formet, lægger Hovedansvaret for dens Brug ud til Danmarks Sygehuslæger, en Stand, som jeg ved nyder hele den danske Befolknings fulde Tillid, ogsaa paa det her omhandlede

Omraade. Dette er for mig og mit Parti det afgørende. For mig og mit Parti er den Lovgivning, der nødvendigvis maa følge efter Svangerskabsloven, og ved Hjælp af hvilken der gives Mulighed for, at svangre gennemfører deres Svangerskab og det, der følger efter, **fuldt saa vigtigt** som det i Dag til Behandling forelagte Lovforslag, da der herigennem aabnes Mulighed for, at Brugen af denne Lov formindskes betydeligt, og saa vil Striden om den sociale Indikation kunne tages af Dagsordenen.«

— Paa Fri Folkepartis Vegne holdt *Hartel* en Tale, der i alt væsentlig gav Tilslutning til Forslaget — ogsaa m. H. t. Spørgsmaalet om at fratage Nævningetingene Behandlingen af Svangerskabsafbrydelses-Sager; herom udtalte han bl. a., at

»en Tilstand, hvorefter den samme Handling er strafbar i én Del af Landet og straffri i en anden, kan ikke fortsættes.«

Hans *Hansen* sluttede sig som Ordfører for Retsforbundet hertil. »Hvad angaar Forslaget,« fortsatte han, »dets Udformning og dets Forhold til Kommissionens Forslag, herunder ogsaa Fru Gautier Schmits Særforslag, synes jeg, Ministeren har haft en *heldig Haand* . . . Jeg anser Ministerens Forslag for at være *et ærligt Forsøg paa at løse et vanskeligt Spørgsmaal*.«

— Kommunisterne gik *imod* Forslaget som altfor lidt vidtgaende; for dem var end ikke Kommissions-Forslaget tilstrækkelig vidtgaende.

Forslagets endelige Skikkelse.

Den 14. December, altsaa en Maanedes Tid efter Sagens 1. Beh., tilskrev Justitsminister Steincke Udvalget om forskellige Ændringer, som han agtede stillet til det oprindelige Forslag. Den vigtigste var, at han nu — som Følge af hele den Diskussion, Forslaget havde rejst m. H. t. Affattelsen af § 1, 1. Stk. — ønskede dette affattet *saaledes*:

»En svanger Kvinde kan faa sit Svangerskab afbrudt, naar Afbrydelse er nødvendig for at afværge en i **alvorlig** Sygdom begrundet Fare for Kvindens Liv eller Helbred.«

Sammenholder man denne Tekst med Forslagets oprindelige, vil man se, at Ordene »*eller andre Forhold* begrundet« er taget ud og — til yderligere Klaring af, hvad Meningen er, Ordet »*alvorlig*« skudt ind foran »*Sygdom*«.

Som nyt Stykke 3 i § 1 foresloges endvidere følgende:

»Skyldes Svangerskabet Krænkelser af Kvindens Kønshedsret under saadanne Omstændigheder, som omhandles i Straffelovens § 216, § 217, Stk. 2, § 218 og § 221 eller disse Paragrafer sammenholdt med § 224, maa Afbrydelse af Svangerskabet ikke finde Sted, medmindre der er sket Anmeldelse til Politiet om Forbrydelsen, og Anmeldelsen — efter stedfunden Politundersøgelse — ikke er afvist som urigtig.«

Disse og enkelte andre, mindre væsentlige Ændringsforslag tiltraadtes af Udvalgets Flertal (R. og S.), ligesom Flertallet tillige enedes med Ministeren om i § 6 at indsætte følgende nye Bestemmelse:

»Fremkommer der under en Sag, der er rejst til Straf for ulovlig Svangerskabsafbrydelse eller Forsøg derpaa mod en uden for Ægteskab besvangret Kvinde eller hendes Medhjælpere, saadanne Oplysninger, at det maa anses for godtgjort, hvem der har besvangret hende, straffes denne med Fængsel indtil 1 Aar, under formildende Omstændigheder med Hæfte, saafremt det godtgøres, at han trods Henvendelse fra Kvindens Side om Støtte af personlig eller økonomisk Art har undladt at yde hende en efter Forholdene rimelig Støtte og Bistand, og denne Undladelse har været af afgørende Betydning for hendes Beslutning om at afbryde Svangerskabet.«

Saa vel Venstre som Konservative stillede hver for sig helt nyt Forslag. Hos Venstre havde den omstridte Paragraf følgende Affattelse:

Uanset andre Bestemmelser kan en Kvindes Svangerskab dog afbrydes, naar Afbrydelsen er nødvendig for at afværge en i Sygdom begrundet alvorlig Fare for Kvindens Liv eller for en varig og betydelig Forringelse af hendes Helbred.

Og hos de Konservative:

»En Kvindes Svangerskab kan afbrydes, naar Afbrydelsen er nødvendig for at afværge en paa Grund af Sygdom eller legemlig stærk Svækkelse tilstedeværende nærliggende Fare for Kvindens Liv eller for en varig og betydelig Forringelse af hendes Helbredstilstand.«

Hvad de øvrige Bestemmelser i Venstres Forslag angaar, laa disse ganske paa Linje med Fru Gautiers Udtalelser ved 1. Behandling, og m. H. t. de Konservatives Forslag kan nævnes, at man for den Kvinde, der selv af-

bryder sit Svangerskab eller lader det afbryde af en ikke autoriseret Læge, krævede *Straffemaksimum* forhøjet til henholdsvis 6 Mdr. Hæfte og 2 Aars Hæfte eller Fængsel, hvor Regeringsforslaget havde henholdsvis 3 Mdr. Hæfte og 3 Mdr. Fængsel. Iøvrigt faldt paa en lang Række Punkter de Konservatives Forslag ret nøje sammen med Regeringens.

— Sagen kom til 2. Behandling 21. April. Her udtalte Socialdemokratiets Ordfører, Fru Nina Andersen om den ændrede Affattelse af § 1:

»Det er min Opfattelse, at ogsaa ved denne ændrede Affattelse med Hensyn til den omstridte Indikation vil i alle de Tilfælde, hvor Kvindens Liv eller Helbred er i alvorlig Fare, Svangerskabsafbrydelse kunne finde Sted, uanset om det er Sygdom eller andre Forhold, der er Aarsag til Faren.

I samme Forbindelse udtalte Nina Andersen sig om Venstres og de Konservatives Særaffattelser paa følgende Maade:

»Det vil ses, at de Tilfælde, hvor Kvindens Liv eller Helbred er i alvorlig Fare af andre Aarsager end Sygdom, ikke er medtaget i disse Ændringsforslag. Som det blev anført ved første Behandling, forekommer der utvivlsomt Tilfælde, hvor andre Forhold end Sygdom kan være en Trusel mod den svangre Kvindes Liv og Helbred, og for øvrigt blev det ved en Forspørgsel til den Lægedeputation, der havde Foretræde for Udvalget, bekræftet, at det var rigtigt, Kvindens Liv og Helbred kunde være i Fare af Aarsager, som ikke var Sygdom. Flertallet maa derfor fastholde, at det vil være rigtigt, at Loven faar en saadan Affattelse, at disse Tilfælde kan falde ind under den.«

Vort Partis Ordfører (Jensen-Gørding) udtalte bl. a., at Den alm. danske Lægeforenings Ønske om en nøjere Præcision af Indikationerne var forstaaelig, men noget saadant var ikke muligt uden at gøre Fortræd, fordi Livet nu engang er mangfoldigt og mangeartet, og fordi man ikke kan og ikke bør komme uden om *det lægelige Skøn*. — Om vor Stilling til *Seksualklinikerne* udtalte han, at deres Gerning vilde blive af en dobbelt Art. Først og fremmest som den svangre Kvindes Raadgiver og Vejleder med al den Hjælp og Bistand, hun har behov under Svangerskabet; dernæst ved at give andre Kvinder Raad og Vejled-

ning overfor de Vanskeligheder, som vor Tid i saa høj Grad stiller de unge i, og som absolut ikke har noget at gøre med Oplæring i Usædelighed. Jeg er gennem mange Aars Erfaring klar over, at Hjemmenes Svigten og Tidens hele Mentalitet gør det til *en samfundsmæssig Pligt* her at træde hjælpende til. I Anledning af Venstres Forslag udtalte han:

»Det er mig i høj Grad ubegribeligt, at Venstrepartiet tror at kunne klare den sociale Indikations Bortfald i Lovforslaget med det, man byder de nødstedte Kvinder i Lovforslagets tre første Paragraffer. Tror virkelig Venstrepartiet, at inde i Storbymne, hvor det store Klientel findes, vil de Kvinder, der i Fortvivlelse, Nød og Fattigdom gaar enten til Kvaksalvere eller til Læge for at faa deres Foster fjernet, kunne nøjes hermed. Mit Parti maa mene, at langt dyberegaende Foranstaltninger skal til, hvis man skal komme ud af det Uføre, som vort Samfund nu befinder sig i. Nej, vil man standse den sunde Kvindes Krav om Fosterfjernelse, maa man ogsaa betale Prisen, og denne Pris kan vist ikke blive mindre end, at der garanteres hende en menneskeværdig Tilværelse baade under Svangerskabet og umiddelbart herefter. Skal Mødrenehjælpen klare dette, maa den udvides endog meget betydeligt.«

Om Venstres Forslag, der saa stærkt skød *Embedslægerne* i Forgrunden, sagde Læge Jensen:

»For mig er og bliver det uforstaaeligt, at netop det ærede Venstreparti her holder saa stærkt paa det embedsmandsmæssiges Anvendelse ved Lovens Administration. Jeg maa hævde, at Regeringsforslaget med dets Anvendelse af den *behandlende Læge og Sygehuslægen* er at foretrække, ogsaa almenmenneskeligt set. Befolkningens store Flertal vil sikkert mene det samme. Endelig vilde Anvendelsen af hele dette store *Embedsmaskineri* ofte forhale vedkommende Sags Afgørelse i Uger i høj Grad pinligt for alle i Sagen interesserede Parter, og kunne medføre, at tre Maaneders Grænsen overskredes.«

— — —
Regeringsforslaget vedtoges i Folketinget den 27. April med 69 St. mod 36. — Fri Folkeparti og Retsforbundet kunde tiltræde Forslagets Paragrafer 1—6, men gik *imod* Bestemmelserne om Seksualklinikerne, hvorfor de ved den endelige Afstemning *undlod* at stemme.

— I Landstinget vedtoges Regeringens Forslag nogle Dage senere ved Regeringspartiernes egne Stemmer.

Prisaftale-Loven.

Den i 1931 gennemførte Lov om Prisaftaler har som Følge af Oppositionens Indflydelse under Lovens Gang gennem Landstinget aldrig været let at anvende, saafremt *virkeligt* effektive Resultater skulde opnaas. Den udløb imidlertid 30. April i Aar, og det laa saaledes af *to* Grunde lige for nu at faa gennemført en Lov, der duede noget.

Handelsminister Kjærbøl forelagde da Forslag til ny Lov om Prisaftaler den 10. Marts. Svagheden ved den tidligere Lov laa i første Række deri, at det i Henh. til Loven nedsatte Udvalg *ikke paa eget Initiativ* kunde anstille de paagældende Undersøgelser. Her ud over har Udvalget yderligere fremhævet den Mangel, at det ikke var berettiget til selv eller ved Hjælp af Sagkyndige at sikre sig, at de indhentede Oplysninger var rigtige eller udtømmende, saa lidt som til at tilsige de paagældende Virksomheders Ledere til Afgivelse af mundtlig Forklaring. Endelig var man uden praktisk Erfaring for, om Størrelsen af de Bøder, Loven gav Beføjelse til at idømme, vilde være af tilstrækkelig Virkning.

Ved Lovforslagets Udarbejdelse har Regeringen taget væsentligt Hensyn til den Resolution, der i Sommeren 1930 blev enstemmig vedtaget paa den interparlamentariske Unions Konference i London, ligesom man har søgt Oplysning om den i Norge eksisterende Lovgivning paa det omhandlede Omraade.

Under Hensyn til, at det for Danmarks Vedkommende drejer sig om et ret nyt Lovgivningsomraade, har man i Loven — i Modsætning til hvad der er Tilfældet i den norske Lovgivning — aabnet *Adgang til Indbringelse af Kontrolraadets Afgørelser for Domstolene*.

Loven tager Sigte paa Udøvelse af Kontrol med Prisaftaler af enhver Art inden for al privat Erhvervsvirksomhed, saaledes at Kontrollen skal omfatte saavel egentlige Priser som Takster, Vederlag og Avanceprocenter, og saaledes at ogsaa de saakaldte liberale Erhvervs Vederlag henhører under Kontrollen, der dog ikke skal omfatte Løn- og Arbejdsforhold og ej heller private Erhvervsvirksomheders Priser m. v., der i Henhold til særlig Hjemmel bestemmes eller godkendes af det offentlige.

Til Udøvelse af Kontrollen nedsættes et Raad paa 9 Medlemmer, hvis Formand udnævnes af Kongen; de øvrige udnævnes af Ministeren, saaledes at Raadet kommer til at omfatte et alsidigt Kendskab til Erhvervslivets forskellige Sider, derunder ogsaa nationaløkonomisk og teknisk Kundskab. Til Kontrolraadet foreslaas knyttet et Sekretariat, hvis Leder udnævnes af Ministeren for Handel, Industri og Søfart, ligesom der i Forslaget er givet Kontrolraadet Adgang til at tilkalde særlige Sagkyndige i det Omfang, det skønnes fornødent.

Hele Raadet udnævnes for en Periode af 3 Aar ad Gangen, og det bestemmes iøvrigt, at Formanden *ikke* maa være knyttet til nogen Erhvervsvirksomhed eller -organisation; de øvrige Medlemmer *bør*, hedder det videre i Loven, saa vidt mulig være *uafhængige* af Erhvervsvirksomheder og -organisationer, hvis Forhold berøres umiddelbart af Loven. — Intet af Kontrolraadets Medlemmer maa deltage i Behandlingen af en Sag, der drejer sig om Forhold, som vedkommende enten har Interesse i eller direkte knyttet til. Indtræder et saadant Forhold, afgør Kontrolraadet under Indberetning til Ministeriet, om vedkommende Medlem skal vige sit Sæde, og Ministeren kan da udpege Stedfortræder.

Alle, der har Tilknytning til Kontrolraadet, er under strafferetlig Ansvar forpligtet til for uvedkommende at hemmeligholde den Viden, de i Kraft af deres Stilling indenfor Raadet sidder inde med. — Raadet indgiver aarlige Beretninger til Ministeren, som da afgør, hvorvidt og i hvilket Omfang Beretningerne vil være at *offentliggøre*. — De vigtigere Bestemmelser i Loven er iøvrigt følgende:

§ 8.

Til Kontrolraadet skal anmeldes Aftaler eller Bestemmelser, der med Hensyn til Pris-, Produktions-, Omsætnings- eller Transportforhold træffes af en eller flere Enkeltvirksomheder eller Sammenslutninger inden for de materielle Erhverv, naar de paagældende Aftaler eller Bestemmelser vil kunne øve en bestemmende Indflydelse paa Forhold af nævnte Art inden for hele Landet eller Omraader af dette, saaledes at fri Prisdannelse eller Erhvervsudøvelse inden for det paagældende Omraade derved udelukkes eller væsentlig begrænses. (Saadan Anmeldelse skal ske inden 8 Dage efter, at den paagældende Aftale eller Be-

stemmelse er truffet; paa samme Maade forholdes m. H. t. eventuelle *Ændringer* i de paagældende Aftaler). Anmeldelsespligten gælder, uanset om en eller flere af de paagældende Virksomheder maatte være hjemmehørende i Udlandet, Kontrolraadet registrerer de indgivne Anmeldelser.

I Tvivlstilfælde træffer Ministeren for Handel, Industri og Søfart endelig Afgørelse af, om Anmeldelsespligt foreligger, ligesom Ministeren, hvor Omstændighederne taler herfor, kan gøre Undtagelser fra den foreskrevne Anmeldelsespligt.

§ 9.

Aftaler eller Bestemmelser om Pris-, Produktions-, Omsetnings- eller Transportforhold er forbudt, for saa vidt de paagældende Aftaler eller Bestemmelser medfører eller kan antages at medføre urimelige Priser eller andre samfundsmæssigt urimelige Indskrænkninger i den fri Erhvervsudøvelse, herunder Udnyttelse i nævnte Henseender af Vareknaphed e. l.

§ 10.

Kontrolraadet er beføjet til at kræve meddelt alle saadanne Oplysninger, som findes nødvendige til Bedømmelse af, om der foreligger Aftaler eller Bestemmelser som i §§ 8 og 9 nævnt, og til Bedømmelse af de indgaaede Aftalers og trufne Bestemmelser Indvirkning paa den fri Erhvervsudøvelse og Prisdannelse, herunder til at kræve indsendt behørigt bekræftede Udskrifter af Protokol- og Regnskabsmateriale og til at indkalde Personer til mundtlig Forklaring. Endvidere er Raadet berettiget til at faa Adgang til Regnskaber og Regnskabsbøger og til paa Stedet at foretage de til Forholdenes Oplysning fornødne Undersøgelser.

Ved Afgivelse af Oplysninger om tekniske Hemmeligheder kan den, der skal afgive Oplysningerne, over for Kontrolraadets Formand fremsætte Begæring om, at Oplysningerne ikke afgives over for det samlede Raads Medlemmer. Formanden afgør herefter, i hvilket Omfang og under hvilken Form Oplysningerne under Hensyn til Forholdenes Beskaffenhed bør gives.

§ 11.

Finder Kontrolraadet efter iværksat Undersøgelse, at

saadant Forhold som i § 9 omhandlet foreligger eller kan antages at komme til at foreligge, paahviler det Raadet at søge Forholdet bragt til Ophør ved Forhandling med de paagældende eller ved et Paalæg i saa Henseende.

Et saadant Paalæg er bindende, medmindre det indbringes for Domstolene, hvilket skal se inden 4 Uger efter Paalæggets Givelse. For saa vidt det herved findes, at de paagældende Sammenslutninger, Aftaler eller Bestemmelser kan antages at medføre de fornævnte Forhold, vil Raadets Paalæg være at stadfæste fra Paalæggets Dato.

Finder Indbringelse for Domstolene ikke Sted inden den anførte Frist, er Raadets Paalæg endeligt.

De paagældende Sager indbringes for Landsretten.

§ 12.

Klager over Forhold af den i § 9 nævnte Art kan indgives til Kontrolraadet, der — for saa vidt Anledning hertil findes at foreligge — iværksætter en Undersøgelse, ligesom Raadet ogsaa i øvrigt kan foretage Prisundersøgelser, hvis Forholdene findes at begrunde dette.

Med Hensyn til disse Undersøgelser og med Hensyn til Indskriden fra Raadets Side finder Bestemmelserne i §§ 10 og 11 tilsvarende Anvendelse.

I § 13 bestemmes m. H. t. de Foranstaltninger, Ministeren er bemyndiget til at træffe til Lovens Gennemførelse, medens det i § 14 bl. a. hedder, at Kontrolraadet i særlige Tilfælde kan give Udsættelse med en Anmeldelses Indgivelse, samt at »anmeldelsespligtige Aftaler og Bestemmelser har ingen Gyldighed og kan ikke gøre Krav paa Beskyttelse ved Domstolene, medmindre Anmeldelse har fundet Sted inden den foreskrevne Frist.«

§ 15.

Undlader en Sammenslutning eller Virksomhed rettidigt til Kontrolraadet at indgive Anmeldelse eller at meddele Raadet en begæret Oplysning, kan Ministeren efter Raadets Indstilling paalægge den paagældende Sammenslutning, Virksomhed eller Person under en daglig eller ugentlig Bøde, der kan inddrives ved Udpantning, at opfylde sin Pligt i saa Henseende. Spørgsmaal om et givet Paalægs Berettigelse kan indbringes for Landsretten.

Saafernt Ledelsen af en Sammenslutning eller Virksomhed meddeler Kontrolraadet eller Ministeriet urigtige eller

vildledende Oplysninger, fortier Oplysninger af Betydning for den paagældende Sags Behandling eller undlader at efterkomme et af Kontrolraadets i Henhold til Loven meddelt Paalæg, straffes de paagældende, for saa vidt højere Straf ikke derved forskyldes efter Borgerlig Straffelov, med Bøder eller Hæfte, saafremt Forholdet kan tilregnes dem som forsætligt, og med Bøder, saafremt Forholdet kun kan tilregnes dem som uagtsomt.

Andre Overtrædelser af nærværende Lov og de i Henhold til denne udfærdigede Paalæg straffes, for saa vidt højere Straf ikke derved forskyldes efter Borgerlig Straffelov, med Bøder eller under særligt skærpene Omstændigheder med Hæfte.

Udbytte, der indvindes ved Handlinger, som er i Strid med Bestemmelser i denne Lov eller de i Henhold til Loven givne Paalæg, eller et Beløb, der skønnes at svare hertil, samt de Genstande, med Hensyn til hvilke der er søgt handlet imod de givne Bestemmelser eller Paalæg, eventuelt Genstandenenes Salgssum, kan ved Dom *inddrages i Statskassen*, ligesom den, der findes skyldig i saadan Forseelse, ved Dom *kan frakendes Ret til at drive Næring* for en bestemt Tid eller for bestandig.

Tiltale finder Sted efter Anklagemyndighedens Bestemmelse, eller saafremt Ministeren maatte begære dette.

Bøder i Henhold til denne Lov tilfalder Statskassen.

§ 16.

Loven træder i Kraft straks. Samtidig ophæves Prisaftale-Bestemmelserne i Valutaloven.

De ved Lovens Ikrafttræden bestaaende Aftaler og Bestemmelser af den i § 8 omhandlede Karakter skal inden 3 Maaneder efter Lovens Ikrafttræden være anmeldt til Kontrolraadet.

Den Affatelse af Lovens forsk. Paragrafer, som er refereret foran, er navnlig for § 8's Vedkommende en noget anden end den, der var udtrykt i Lovforslagets oprindelige Tekst. Herom udtalte vor Ordfører (Hassing-Jørgensen) ved Sagens 1. Behandling bl. a. følgende:

»Jeg har en anden Indvending, en Indvending mod Bestemmelserne i § 8, hvori det forlanges, at **Sammenslutninger**, inden for hvis Omraade det falder at beskæftige sig med Regulering

af Pris-, Produktions- og Omsætningsforhold, skal anmeldes til Kontrolraadet. **Det er efter min Mening en overflødig omfattende Bestemmelse.** Saadanne Sammenslutninger findes i overordentlig stort Tal her i Landet. Jeg skal nævne først og fremmest alle Brancheforeninger, som hver for sig maa beskæftige sig med Priser, Produktions- og Omsætningsforhold inden for deres Brancher. De Aftaler, der derigennem træffes, tjener efter min Mening til at opbygge et sundt og forsvarligt Forretningsliv. Det vilde være fuldkommen meningsløst at forfølge saadanne Aftaler. Der skal endvidere ske Anmeldelse, hvor en Flerhed af Virksomheder træffer Aftaler om Priser o. s. v., og hvor Forskrifter vedrørende saadanne Forhold fastsættes for flere Virksomheder og Sammenslutninger, eller i store Virksomheder, som kan bestemme Priserne. Ja, men ogsaa disse Foranstaltninger er i mange Henseender sunde og gode for Forretningslivet. Der er i hvert Fald efter min Anskuelse **ingen Grund til at kræve registreret alle disse Anmeldelser, som maa forekomme i Tusindvis.** Jeg ser for mig et Kontrolapparat af betydeligt Omfang, og jeg maa spørge, om dette ikke er en stor og urimelig Overdrivelse? Naar vi nu maa erkende, at den hidtil gældende Lov er **altfor snæver og derfor ubrugelig,** skal vi dog ikke derfor straks styrte os ud i den modsatte Yderlighed.«

Venstre og Prisstigningerne.

Hassing-Jørgensen vendte sig derefter mod Venstre, hvis Ordfører (Jensen-Broby) havde fremdraget Industrier (Glas, Gummi, Træ, Tekstil, Jern, Bryggerier, Mælkerier) og skarpt paatalt disses store Fortjenester. Hvad kan, spurgte H.-J., Venstre nu egentlig have imod, at det gaar nogle godt her i Landet? Er det ikke tilstrækkeligt, at Landbruget, hvad vi alle erkender, har det svært? Kan det gøre noget, at der saa er andre, som har det godt, og som derfor kan være med til at bære Landets Byrder?

Det, vi her skal tage Stilling til, er, om nogen har det godt i *Kraft af Misbrug*, og, hvis dette er Tilfældet, da faa sat en Stopper for det, nemlig i Kraft af et Lovforslag som dette.

Jeg henstiller til Venstre, der ustandselig fremdrager dette Forhold, at den ene eller anden Virksomhed her i Landet har det saa umaadelig godt i Modsætning til Landbruget: Hvorfor vil de da vedblive at fremdrage dette og kritisere det og ikke være med til at undersøge, om det ikke skyldes Misbrug? Hvis Misbrug er til Stede, bør de afskaffes og forhindres. Det ærede Medlem kan ikke mene, at Valutalovgivningen har til Formaal at beskytte eller begunstige disse Virksomheder. Det ærede Medlem kender meget godt Valutalovens Formaal.

— Disse Bemærkninger til Venstre var saa meget mere paa deres Plads, som dette Partis Stilling til Loven principielt var den i det store og hele at lade det bero ved Loven af 1931, der bestemte, at *Indgriben kun kunde ske, for saa vidt der forelaa en Klage*. Men da det er denne vage Bestemmelse, der har gjort Loven værdiløs, maatte Venstres Holdning altsaa opfattes saaledes, at man i det væsentlige skulde lade Tingene gaa deres skæve Gang fremdeles.

Til eksempelvis Belysning af Venstres Holdning fremdrog *Jens Thomsen*, der iøvrigt tilsagde sit Partis Medvirken til Fremme af Regeringsforslaget, følgende:

»Jeg har modtaget Oplysninger om en Sag, der blev indgivet den 7. Juni 1934, og som verserer endnu uden at være naaet frem til Domsafgørelse. Sagen vedrører en Sammenslut-

ning af Savværker, der har udelukket al Konkurrence og spæret for Oprettelse af nye Virksomheder gennem Aftaler med Skovejerne. Hvordan de to Parter deler Fortjenesten, fremgaar af følgende Oplysninger.

I 1928 kostede Drittelstaver til en Drittel følgende: Første Sortering 1 Kr. 20 Øre, anden Sortering 1 Kr. 10 Øre og tredje Sortering 75 Øre. Træ kostede dengang 17½ Kr. pr. Rummeter i Skoven. I Øjeblikket er Træprisen 16 Kr., altsaa 1 Kr. 50 Øre mindre, men Prisen for Staver i Sæmmenslutningen ligger saadan: 1 Kr. 52 Øre for første Sortering, 1 Kr. 46 Øre for anden Sortering og 1 Kr. 40 Øre for tredje Sortering. Tredie Sortering er altsaa næsten fordoblet i Pris, til Trods for at Træet er billigere i Dag, end det var dengang. Efter de Oplysninger, jeg har modtaget, maa adskillige Savværker ligge stille, men faar til Gengæld en vis Pris for det, en Pris af 15 Øre pr. Drittel af deres tidligere Produktion.

Denne Sag har altsaa snart verseret i 3 Aar uden at komme til Afgørelse — takket være netop den mangelfulde Prisaftalelov, som vi hidtil har maattet nøjes med.«

— — — —
De Konservatives Ordfører (*Prieme*) var meget afvisende; han erklærede bl. a., at han »forstod *overhovedet ikke Formaalet med denne Lovgivning*«, og han sluttede med den Erklæring, at paa det Grundlag, Forslaget trak op, skulde man *ikke* gøre sig Haab om, at de Konservative vilde medvirke — hvad Partiet da heller ikke gjorde.

— Hvad *Retsforbundet* angaar, fulgte dette ogsaa i denne Sag sin sædvanlige negative Taktik. Partiets hele Mangel paa virkelig politisk Indsats fik et særdeles karakteristisk Udtryk under Forslagets 2. Beh., idet Ordføreren (*Hans Hansen-Rørby*) da udtalte at kunne tiltræde Venstres Ændringsforslag om en ny Affattelse af Loven, idet han tilføjede den kostelige Bemærkning, at det *ikke var fordi, Retsforbundet mener, Loven under denne Form bliver virkningsfuld!!*

— — — —
De Indvendinger mod Handelsmin. Kjærbøls oprindelige Affattelse af § 8, som Hassing-Jørgensen havde fremsat ved 1. Beh. (se Citatet foran), blev under Sagens Udvalgsbehandling akcepteret af Ministeren, hvorefter nævnte Paragraf fik den Affattelse, som findes optrykt i foranstaaende Lovtekst.

Baade Venstre og Konservative stillede hver sit, fra Lovens Indhold stærkt afvigende Forslag. Om Venstres Forslag, der som nævnt hovedsagelig tilsigtede en Videreføring af den gamle Lov, der som anført har vist sig *uduelig til Formaalet*, udtalte Hassing-Jørgensen ved 2. Behandling følgende:

»Ingen kritiserer som Venstre de formentlige Virkninger af Valutarestriktionerne, ingen paaviser saa indtrængende, hvorledes de har givet Anledning til store Fortjenester for nogle, til Varefordyrelse osv.; men naar saa Regeringen kommer og siger: For det første ønsker vi i Konsekvens af de Betragtninger at **beskatte** de ekstraordinære Indtægter stærkt, og for det andet saa ønsker vi, saa vidt muligt, at **regulere** disse Prisansættelser — saa melder Venstre i Hovedsagen fra!

Jeg skal ikke komme nærmere ind paa Affattelsen af Venstres Forslag, for det har meget ringe Tilløkkelse.«

Om de Konservatives Forslag erklærede Hassing-Jørgensen derimod, at her var der dog virkelig sket Bestræbelser i Retning af at nærme Synspunkterne til Regeringens; *det betyder faktisk en principiel Tilslutning til Regeringsforslaget*, og deri ser jeg en betydelig Værdi.

Dog, til fælles Indstilling var man ikke naaet, og H.-J. redegjorde derefter klart for de Divergenser, som skilte de Konservative fra Flertallet. Af disse Divergenser kan følgende kort resumeres:

1. De Konservative har ment fuldstændig at kunne udelade Anmeldelsespligten m. H. t. stedfindende Prisaftaler — uagtet Lovens Bestemmelser herom for det første er nødvendige, og for det andet i Praxis kun betyder en Smule ekstra Ulejlighed, idet der jo intet er til Hinder for, at den overvejende Del af saadanne Anmeldelser kan vise, at Aftalen er i sin Orden.
2. I Modsætning til Flertallet krævede de Konservative, at Kontrolraadet skulde have Repræsentation for Erhvervsorganisationerne: Raadet skulde bestaa af 11 Medlemmer, hvoraf de 6 — altsaa Flertallet — skulde indstilles af de nævnte Organisationer. At et saadant Raad ikke vilde kunne staa frit og uafhængigt, siger sig selv.

3. De Konservative krævede, at ogsaa *urimelig lave* Priser skulde falde ind under Loven. Men da dette jo er et Anliggende, der hører ind under Loven om illoyal Konkurrence og iøvrigt er noget, Brancheforeningerne selv maa kontrollere, vil man forstaa, at dette Krav ikke kunde imødekommes.
4. Endvidere skulde der efter de Konservatives Forslag kun kunne ske Undersøgelse af Prisaftaler paa Ministerens Initiativ, eller naar der forelaa Klager — altsaa en meget indskrænkende Bestemmelse overfor den Myndighed, Kontrolraadet rettelig bør have.
5. Endelig skulde Raadet *ikke* kunne forsøge paa at bringe vedkommende uretmæssige Prisansættelse til Ophør, idet de Konservative krævede, at enhver Sag skulde gaa *direkte* til Domstolenes Afgørelse — hvilket bl. a. vilde være en meget daarlig Tjeneste at gøre de paagældende Virksomheder, idet disse jo saa med større eller mindre Ret kunde siges at være sat under Anklage.

Dette var som sagt Hovedankerne mod de Konservatives Forslag. Disse Anker kan ingenlunde siges at være betydningsløse, tværtimod, og Flertalspartierne gik da ogsaa blankt imod dem, hvorefter Regeringsforslaget vedtoges med radikale, socialdemokratiske og Fri Folkepartis Stemmer. Konservative stemte *imod*, medens Venstre svarede »Stemmer ikke«.

Den nye Sparekasselov.

Indtil 1887 havde Sparekasserne klaret sig selv uden noget som helst Tilsyn fra det Offentliges Side, det vil sige for de ældstes Vedkommende i ca. 75 Aar. Fra at være egentlig Spare-Kasser, oprettede og bestyrede af velmenende og fremragende Borgere til Gavn for »Tyendet og Almuen«, var de lidt efter lidt blevet til egentlige Pengeinstituter, til Spare- og Laanekasser med en ganske betydelig Omsætning. De mere bevægelige Banker, hvis Indsats i Erhvervslivet var Vekseldiskonteringen, begyndte først efter 1850. Fra den oprindelige Sparekassetype, hvor Stifterne valgte Bestyrelsen, som derefter supplerede sig selv, og hvis eneste Egenkapital var den af Overskudet henlagte Reservefond, var man ved Oprettelse af nye Sparekasser gaaet over til en ny Type, hvor en Kreds af Garanter tegnede en Garantikapital for dermed straks at skabe fornøden Tillid til Sparekassen. Det var navnlig »Venstre-Sparekasserne, som under den skarpe politiske Strid oprettedes som Modvægt mod Byernes Kapitalmagt, hvor denne Form brød igennem, som f. Eks. Den sjællandske Bondestands Sparekasse, og forskellige Landbosparekasser rundt om i Landet. Det drejede sig nu om at faa mange Indlaan for dermed at kunne tilfredsstille Bøndernes Laanetrang og gøre dem uafhængige af Højremændene. Nogle Misligheder hist og her, men navnlig Ønsket om at tilvejebringe en Sondring mellem Sparekasserne og de hurtigt opvoksende Banker, førte til Gennemførelsen af Sparekasseloven af 1887. Nogen egentlig Definition af Forskellen mellem Banker og Sparekasser lykkedes det ikke at tilvejebringe udover, at det blev slaaet fast, at Sparekasserne ikke maatte have noget forretningsmæssigt Formaal i Retning af at indtjene Udbytte til Garanter eller Aktionærer. Derimod blev det af afgørende Betydning, at der oprettedes et Sparekasse-Tilssyn med en Embedsmand som Sparekasse-Inspektør, og ved denne Embedsmands Hjælp gennemførtes i alle Sparekasser et godt Regnskabssystem og udøvedes et værdifuldt Tilsyn, hvorved adskillige Misligheder opdagedes, om ikke i Tide, saa dog inden afgørende Ulykker var indtraadt. Den store Alberti-Skandale i Forbindelse med en Række Banksammenbrud i 1908 bevirkede, at man tog

Problemet om en Banklovgivning og en Uddybelse af Sparekasselovgivningen op til Kommissionsbehandling. Først i 1919 lykkedes det dog at naa til et positivt Resultat ved Vedtagelse af en Banklov, som skærpedes ved en ny Lov i 1930, og en Sparekasselov, som nu afløses af den paa Samlingens Slutning vedtagne nye Lov.

Ved Genforeningen viste det sig, at der i Sønderjylland fandtes en her i Landet ukendt Type af Sparekasser, nemlig Sparekasser med Kommunegaranti. For dem blev det i en Lov af 1932 bestemt, at de efter 5 Aars Forløb skulde bringe deres Bestyrelses- og Garantiforhold i Overensstemmelse med Sparekasseloven af 1919. I den nye Lov bestemmes det nu, at den kommunale Garanti skal afvikles. Foreløbig begrænses Garantien til Forskellen mellem 10 % af Sparernes Indskudskapital og den paagældende Sparekasses Reservefond. For dette Beløb udstedes et Reservefondsbevis, der nedbringes med Halvdelen af det aarlige Overskud. Hvis Sparekassen faar tegnet en privat Garantikapital, nedskrives det kommunale Reservefondsbevis med et Beløb, svarende til den kontant indbetalte Del af Garantikapitalen. For at lette Muligheden for at faa tegnet en privat Garanti-Kapital kan Kommunen paa visse Vilkaar yde Garanti for særlige Udlaan, der er ydet inden 1. December 1936.

Samtidig med Gennemførelsen af disse Bestemmelser for de kommunale Sparekasser, har Ministeriet ønsket at faa revideret Sparekasseloven i sin Helhed, og om end det oprindelige Forslag gennem Landstingets Behandling er blevet mildnet en Del, betyder Loven, som den nu er vedtaget, en Skærpelse paa adskillige Omraader. Efter den gamle Lov skulde Bestyrelsen bestaa af et Tilsynsraad og en Direktion. I Garantsparekasser kunde Bestyrelsen dog bestaa af en Direktion alene. Herefter skal der i alle Sparekasser være et Tilsynsraad paa mindst 7 Medlemmer og en Direktion eller en Forretningsfører. Direktørernes Antal maa ikke være mere end 3, og hvor der for Tiden findes flere, skal Antallet nedbringes i Løbet af 5 Aar. I Garantsparekasser danner Garanterne — eller hvor der er mere end 200 et Udvalg af disse — Generalforsamlingen. I Sparekasser uden Garanter udøver Tilsynsraadet Generalforsamlingens Myndighed. Tilsynsraadets Medlemmer vælges som hidtil af Generalforsamlingen. Efter den gamle Lov skulde Handelsministeren udnævne et Medlem af Til-

synsraadet og godkende Valget af de øvrige. Efter den nye Lov kommer denne Bestemmelse til Anvendelse ogsaa i Garantsparekasserne.

En anden Skærpelse finder Sted med Hensyn til Anbringelsen af Sparekassernes Midler, idet der skelnes mellem 1. og 2. Klasses Anbringelse. Til Klasse I henregnes Stats-, Kommune- og Kreditforeningsobligationer, Udlaan mod Stats- eller Kommunegaranti, Laan mod 1ste Pant i faste Ejendomme efter nærmere Regler, Udlaan til visse Andelsselskaber ogsaa paa nærmere Betingelser, Haandpantlaan paa Sparekasse- eller Bankbøger eller paa offentlig noterede Obligationer og endelig Indlaan i andre Sparekasser eller Banker.

Til Klasse II henregnes Anbringelser paa anden betryggende Maade, saasom i let sælgelige Værdipapirer, i Laan mod Pant, Selvskyldnerkaution eller tilsvarende Sikkerhed. Som Grænse for disse Anbringelser i Klasse II fastsættes 7 Gange Sparekassens Egenkapital, hvorved forstaaes den indbetalte Del af Garantikapitalen med Tillæg af Reserverfonden og andre Reserver.

Ogsaa Likviditetsbestemmelserne er skærpede, idet den tidligere Bestemmelse om, at 5 % af Sparernes Tilgodehavende skulde være anbragt i »sikre og let sælgelige Værdipapirer« er ændret til 8 %, anbragt i Værdipapirer af Klasse I og i Kassebeholdning, Postgiro eller Sparekasse- eller Bankinds kud. Endvidere bestemmes, at der ikke maa indstaa mere end 10 % af en Sparekasses Midler i et enkelt Pengeinstitut, bortset fra Nationalbanken, og at ingen maa hæfte som Skyldner eller Kautionsist for mere end 10 % af en Sparekasses Midler.

Af Sparekassens Revisorer skal den ene efter den nye Lov være statsautoriseret, medmindre Sparekasseinspektøren tillader Afgivelse derfra.

Endelig er Reglerne for, naar en Sparekasse skal standses, væsentlig skærpede. Efter den gamle Lov skulde Bestyrelsen uopholdelig gøre Indberetning til Sparekasseinspektøren, saasnart den maatte formode, at der ikke var fuld Dækning for Sparernes Tilgodehavende. Nu skal saadan Indberetning ske, naar det maa formodes, at Sparekassens Egenkapital er gaaet ned under 4 % af dens Gældsforpligtelser. Medens tidligere Sparekasseinspektøren var berettiget til at standse Virksomheden, naar der efter hans Opgørelse manglede 5 % i fuld Dækning, er han efter den

nye Lov berettiget til at standse Virksomheden, naar Egenkapitalen efter hans Opgørelse ikke fuldtud udgør 4 % af Sparekassens Gældsforpligtelser. Han kan dog, hvis han finder Anledning dertil, fastsætte en Frist, inden for hvilken Sparekassen kan bestræbe sig for at bringe Egenkapitalen op til de 4 %, og da kun den indbetalte Del af Garantikapitalen henregnes til Egenkapitalen, vil denne Bestemmelse kunne faa megen Betydning.

Venstre og det konservative Folkeparti stillede under Behandlingen saavel i Folketinget som i Landstinget Ændringsforslag om at udelade Bestemmelsen om Handelsministerens Udnævnelse af et Tilsynsraadsmedlem og hans Godkendelse af de øvrige Tilsynsraadsmedlemmer og endvidere stillede de Ændringsforslag om at ændre Likviditetsbestemmelserne fra 8 til 6 %. Hassing-Jørgensen sluttede sig til disse Ændringsforslag, som imidlertid forkastedes af de to Regeringspartier.

Aldersrente ved 60 Aar.

Ved Finanslovens 1. Behandling fremsatte vort Partis Ordfører (*Oluf Steen*) paa Partiets Vegne Ønsket om, at Aldersgrænsen for Retten til at oppebære Aldersrente nedsattes fra 65 til 60 Aar. Der havde tidligere i Socialministeriet været Overvejelser af at fastsætte en saadan Grænse, gældende de arbejdsløshedsforsikrede, nemlig under det Hensyn, at adskillige ældre Arbejdere havde saa vanskeligt ved i disse Aar at klare sig paa Arbejdsmarkedet overfor de yngre Folk, at de praktisk talt var *slaaet ud*, og at det derfor ikke alene var rimeligere, men stort set ogsaa billigere at faa dem ind under Aldersrenteloven allerede fra det 60. Aar.

Nu formede Steen imidlertid Ønsket om en Nedsættelse paa den Maade, at en Ændring i Forholdet kom til at omfatte *alle*, for saa vidt de iøvrigt vilde kunne komme ind under Lovens herhenhørende alm. Bestemmelser. Hertil kom den Omstændighed, at man under Overvejelser i Ministeriet i Anledning af det i Marts 1936 forelagte, men *ikke* gennemførte Forslag om Aldersgrænsens Nedsættelse for Arbejdere over 60 Aar, som havde opbrugt deres vedtægtsmæssige Understøttelse (ca. 700 Arbejdere) var kommet ind paa den samme Betragtning, som af Steen anført, og Socialminister *Ludvig Christensen* fremsatte da et Stykke hen paa Samlingen, efter at Sagen var blevet overvejet paa den ny Basis, »Forslag til Lov om Ændring i Lov af 20. Maj 1933 om Folkeforsikring« (Socialreformen).

Forslaget, der *ikke* fandt Støtte hos Venstre og Konservative, men derimod af Frie Folkeparti, medens *Retsforbundet* overhovedet ikke viste Forslaget Interesse, *ja, havde end ikke nedværdiget sig til at stille Ordfører i Sagen hverken ved 1. eller 2. Behandling*, blev vedtaget i Folketinget den 29. April.

Loven træder i Kraft 1. Oktober 1937. Foruden Hovedbestemmelsen, der sætter Aldersgrænsen ned til 60 Aar, indfører Forbedringer for 65-aarige og de 67-aarige, som faar Aldersrente, og forhøjer det Beløb, Kommunerne har til Raadighed til personlige Tillæg fra 5 til 7 1/2 pCt., gennemførtes samtidig forskellige Ændringer, der alle maa betegnes som rimelige Forbedringer. Af disse nævnes:

Der indføres i Overensstemmelse med De samv. Sogneraadsforeningers Skøn en Forbedring af Reglerne for Fribeholdning, saaledes at Opholds-Kommunerne fremtidig afholder $\frac{1}{3}$, men Staten $\frac{2}{3}$ af disse Udgifter.

Arbejdende Kvinder, som i et Tidsrum af 8 Uger før en Barnefødsel ophører med deres Arbejde, kan der fra Udløbet af det i Loven af 1933 anførte Tidsrum af 14 Dage ydes en daglig Pengehjælp paa 3 Kr. i Hovedstaden, 2,40 i Købstæder og 1,80 i Landkommuner, indtil de paagældende paany maa gaa i Arbejde.

Invaliderentydere, der er overgaaet til Aldersrente siden 1. Oktbr. 33, faar nu Lov at beholde det alm. Invalidetillæg.^{*)} En god Forbedring for Rentenyderne er det ligeledes, at de faar Lov at beregne Udgifter til Skat samt Syge-, Invalide-, Begravelses- og Arbejdsløshedsforsikrings-Kontingenter som Fradrag i deres Selvangivelse til Skattevæsenet.

Bestemmelserne ang. *svigagtige eller urigtige Oplysninger*, givet under Ansøgning af Invalidere, klargøres og skærpes i den Hensigt videst muligt at undgaa *Misbrug* af Loven.

Endvidere giver Loven i sin nye Affattelse en Række Bestemmelser, hvis Formaal er at lette visse Arter af Aldersrentenydere Adgang til særlig billige Boliger *udenfor* de egentlige Alderdomshjem, for saa vidt den paagældende Kommune beslutter sig til at lade saadanne Boliger opføre. Bestemmelserne herom har følgende Ordlyd:

»For saa vidt en Kommunalbestyrelse erhverver eller lader opføre særlige Bygninger til Indretning af billige Boliger for Aldersrentenydere, der i økonomisk eller anden Henseende er vanskelig stillede, vil $\frac{1}{6}$ af den aarlige Udgift, som efter Fradrag af Lejeindtægter og andre Indtægter derved paaføres Kommunen — heri ogsaa indbefattet et aarligt uforandret Beløb omfattende Udgifter til Forrentning samt Udgifter til Amortisation inden for en Grænse af gennemsnitlig 3 pCt. af Ejendomsskyldværdien eksklusive Grundskyldværdien — kunne opføres som Aldersrenteudgift efter hidtil gældende Regler. Det Beløb, der saaledes kan opføres som Aldersrenteudgift, maa ikke overstige 3 pCt. af Ejendomsskyldværdien eksklusive Grundskyldværdien. Dog vil denne Grænse kunne overskrides med $\frac{2}{3}$ af det Beløb,

^{*)} Tillæget er i København 90 Kr., i Byerne 84 og paa Landet 78 Kr.

hvormed den aarlige Amortisation overstiger gennemsnitlig $1\frac{1}{2}$ pC.t af Ejendomsskyldværdien eksklusive Grundskyldværdien. Den samlede Udgift, som en Kommune herefter kan opføre som Aldersrenteudgift efter Reglerne i § 65, vil derhos ingen Sinde kunne overstige et Beløb, der svarer til 5 pC.t. af Grundbeløbene af de Aldersrenter, som i det foregaaende Regnskabsaar er udredet i Kommunen.«

Endelig giver den ny Lov sikrere og rimeligere Regler ang. Spørgsmaalet om *bidragydende og nydende Sygekassemedlemmer*.

De samvirkende Sygekasser rettede i 1936 til det da nedsatte Udvalg en Henvendelse vedrørende de efter Sygekassernes Mening forholdsvis *mange* Medlemmer — Medlemmer, der har indmeldt sig som bidragydende, selv om de i Virkeligheden opfylder Betingelserne for at være nydende, og som først paa et senere Tidspunkt lader sig overføre til denne sidste Kategori.

Før 1935 fandtes af bidragydende Medlemmer meget faa, godt 2000, men *efter* Sociallovens Ikrafttræden, der gjorde det til en Pligt at være sygekasseforsikret, steg Tallet naturligvis meget stærkt; det var ved Udgangen af 1935 oppe paa 262.000. Af disse regner man indenfor Sygekasserne med ,at højst 150.000 kan siges at være *bemidlede* i Lovens Forstand; de resterende 112.000 er dels unge Mennesker, som mener om sig selv, at de ikke har nogen større Chance for at blive syge, og derfor venter med at lade sig optage som nydende Medlem, til der viser sig Sygdomstegn, dels de daarlige Betalere, som glider over som bidragydende Medlemmer, grundet paa Kontingentrestance. At hele dette Forhold kan blive Kilden til øgede Udgifter for Sygekasserne, kan enhver se, og ganske rimeligt var det derfor, at man ved Lovens Revision nu søgte at raade Bod paa dette Forhold.

Sygekassernes Standpunkt var, at der skulde præstere *Helbredelsesattest*, naar man fra at være bidragydende Medlemmer ønsker at overgaa til at være nydende. Heroverfor enedes man imidlertid i Folketingsudvalget om den Ordning — forøvrigt paa Grundlag af en konservativ Indstilling — at *forlænge Ventetiden ved Overgang fra bidragydende til nydende Medlem fra 6 Uger til $\frac{1}{2}$ Aar*. — Iøvrigt udtaltes under Lovens 2. Behandling fra Regeringsside,

at skulde denne Ordning ikke svare til Forventningerne, maatte Ministeriet tage Sagen op paany.

— Ialt regnede Ministeren med, at de saaledes gennemførte Ændringer i og Forbedringer af Folkeforsikringsloven kunde anslaaes til 12 Mill. Kr. aarlig; herfra maatte imidlertid trækkes ca. 4½ Mill. Kr., som indvandt ved, at de forsikrede selv afholdt denne Del af Udgiftsforhøjelsen gennem en Forhøjelse af den lovpligtige Forsikring, nemlig saaledes: For hvert bidragydende Sygekassemedlem forhøjes Præmien fra Kr. 2,05 til Kr. 2,40 pr. Aar; til Invalidefonden forhøjes Præmierne henholdsvis fra 6 Kr. til Kr. 8,40 og fra Kr. 7,20 til Kr. 9,60 for Personer, der indtræder før og efter det fyldte 21. Aar; Præmien for to samlevende Ægtefæller, der *begge* er forsikrede, forhøjes ligeledes noget, nemlig fra Kr. 5,16 og Kr. 6,00 til Kr. 7,20 og Kr. 8,40. — Endelig ændres Lovens nugældende § 83 saaledes, at den Bod, Kommunalbestyrelsen paalægger en Person, der ikke opfylder sin Pligt til rettidig at indmelde sig i en Sygekasse eller Sygeforening, forhøjes fra 10 Kr. til 13 Kr. for hvert Aar, vedkommende har tilsidesat denne Pligt.

— — —
Medens Venstre og Konservative under Udvalgsbehandlingen i Folketinget stillede sig forhandlingsvillige overfor flere af de ovenfor omtalte Ændringer, var de bestemt *afvisende* overfor Forslagets Hovedbestemmelse vedrørende Aldersgrænsens Nedsættelse for Adgang til Aldersrente. Begge Partier foreslog her — omend paa forskellig Maade — at udvide de bestaaende Regler en Del, men saaledes, at de 60—65-aariges Aldersrente ikke skulde være *en Ret*, men kun kunne opnaas *gennem Ansøgning*. En saadan Ordning hverken vilde eller kunde Regeringspartierne selvfølgelig gaa med til, da det vilde være et Brud med det her i Ladet én Gang fastlagte Princip, at Aldersrente er en lovfæstet *Menneskeret*, hvorom man ikke ærbødigt skal andrage det Offentlige.

Forøvrigt søgte Venstre at udnytte Sagen til en ren partipolitisk Manøvre, idet dets Ordfører (Søren P. Larsen) erklærede, at saaledes som Folkeforsikringsloven nu blev affattet, kunde Venstre ikke længere staa ved sit Medansvar for Socialreformen. Han udtalte bl. a.:

»Vi har ikke deltaget i de Ændringer, der er gennemført paa disse Omraader, og derfor bliver Stillingen ogsaa den, at naar

den Lov, vi i Dag beskæftiger os med, bliver gennemført, og Socialloven bliver trykt op og udsendt i ny og forandret Skikkelse, saa ophører hele det saglige politiske Medansvar, som Venstre paatog sig i 1933, da vi under en Forhandling med Regeringen paa en Række andre Omraader gik med til at gennemføre Socialreformen.

For mig er det ikke nogen stor Sorg at skulle kvittere det.«

Naturligvis er en saadan Betragtning uholdbar, De Ændringer, som nu er gennemført, rører ikke i mindste Maade ved *Karakteren* af Socialreformens Afsnit om Folkeforsikring, hvorfor Venstres Medansvar da ogsaa er en lige saa haandgribelig Kendsgerning i Dag, som den var det i 1933, da den store Reform gennemførtes. Vor Ordfører (*M. Nøhr*) gav Hr. P. Larsen følgende Svar paa Tiltale:

»Man kunde ikke undgaa at faa Indtrykket af, at det var det ærede Medlem en stor Tilfredsstillelse, at han mente ligesom at kunne frigøre sit Parti for et Ansvar, *der hidtil havde trykket Partiet haardt*. Maa jeg sige hertil, at saaledes som det ærede Medlem mente at kunne frigøre sit Parti for et Ansvar, er det ikke muligt at frigøre sig. *Naturligvis* kan Venstre ikke have noget Ansvar for de Ændringer, der nu gennemføres i Sociallovgivningen, og som Partiet stemmer imod, *men lige saa selvfølgelig bevarer Venstre sit Hovedmedansvar for Sociallovgivningens Indhold i øvrigt*. Venstres Ordfører kan fornuftigvis ikke ved sine Udtalelser her i Dag skaffe sig Frihed til en almindelig kritisk Indstilling over for hele den Sociallovgivning, *som Partiet i øvrigt har givet sine Stemmer*, og Partiet maa regne med, at Forsøg herpaa kun vil føre til, at man fra anden Side bestandig maa fastholde Venstres Medansvar.«

Om de Hovedindvendinger, Venstres og Konservatives Ordførere havde anført imod 60-Aars-Grænsen: at denne Grænse ikke er begrundet i sundhedsmæssige, men kun i erhvervsmæssige Aarsager, og at Nyordningen vil medføre betænkelige Merudgifter, udtalte Nøhr:

»Maa jeg hertil sige, at jeg ikke kan se, at en Begrundelse for Aldersgrænsens Nedsættelse i erhvervsmæssige Forhold behøver at være af ringere Kvalitet end en eventuel Begrundelse i sundhedsmæssige Forhold. Det nytter ikke at se rent teoretisk

paa dette Spørgsmaal i det Samfund, vi lever i. Det afgørende maa være, hvorledes Vilkaarene for de paagældende Aldersklasser af ubemidlede Mennesker **rent praktisk former sig**. Hele den Forandring, der i den sidste Snes Aar er sket med Arbejdets Karakter inden for Erhvervslivet, har medført, baade at Arbejdet er blevet mere enerverende end tidligere, og at Vanskelighederne ved at opnaa eller ved at bevare sin Beskæftigelse er blevet større. Det gælder baade Arbejdet i Fabrikkerne, med den forcerede maskinmæssige Produktion, og Arbejdet ude omkring i de smaa selvstændige Bedrifter, med haard Konkurrence og med økonomiske Vanskeligheder. Saadan ligger nu engang de praktiske Forhold, saadan ligger det i Dag for store Dele af den almindelige Befolkning i Aldersklasserne mellem 60 og 65 Aar, og det er en Kendsgerning, vi peger paa som en fuldt tilstrækkelig Motivering for Aldersgrænsens Nedsættelse.

Naar den ærede Ordfører for Venstre talte om, at man overfører endnu 5 Aargange til Aldersrenteforsørgelse og dermed formindsker Samfundets produktive Kræfter, er dette efter min Mening to ganske urigtige Paastande. Man overfører ikke 5 Aargange til Forsørgelse, men kun den Del af Aargangene, som enten gaar ledig eller er saa svækket i Arbejdsevne, at de af Helbredshensyn vil fortrække Aldersrentenyderens beskedne Kaar fremfor en højere Indtægt. En fuldt arbejdsdygtig Mand eller Kvinde i 60 Aars Alderen — og dem er der da heldigvis mange af — vil afgjort ikke ønske at tage Aldersrente, for det er nødvendigt, med de alt andet end kongelige Aldersrentesatser, der er gældende. Alene derfor er det heller ikke nogen holdbar Paastand at sige, at man formindsker Samfundets produktive Kræfter. **Man formindsker Antallet af trætte og svage Produktionskræfter og erstatter dem med yngre og stærkere.** Det er den samfundsmæssige og produktionsmæssige Virkning af Aldersgrænsens Nedsættelse, og den finder vi er rigtig og forsvarlig.

Dertil kommer det personlige Moment, som jeg synes baade Venstres og Det konservative Folkepartis Ordfører ganske savnede Blik for. **Det er virkelig ikke ligegyldigt for en Mand i 60 Aars Alderen, der uhjælpelig er slaaet ud, om han skal hente sin Understøttelse paa Socialkontoret, eller han kan tage sin Aldersrente.**

Det er heller ikke ligegyldigt for hans Økonomi. Hvis en 60-aarig, som maaske har sparet, skal vi sige, 4000 Kr. sammen, mister sit Erhverv, og ingen Udsigt har til at komme i Gang

igen, er han i Øjeblikket henvist til at bruge sine beskedne Spareskillinger og derefter søge Kommunehjælp, idet han ingen Kommunehjælp kan faa, saa længe han har sammensparede Midler. Naar dette Lovforslag derimod gennemføres, vil han kunne beholde sine Sparepenge og tage dem med over i Aldersrentenyderens Tilværelse, idet Loven, som bekendt, giver Ret til at have en lille Kapital, uden at der sker Fradrag i Renten. Det har stor Betydning for saadanne sparsommelige Mennesker, at Lovgivningen kommer dem i Møde paa den Maade, som det sker ved det foreliggende Lovforslag, og jeg kan kun beklage, at Venstre og de Konservative ikke synes at have Forstaaelse heraf.

Hvorvidt Udgifterne vil blive større end de foreløbigt beregnede, vil det næppe være muligt at diskutere om paa et nogenlunde sikkert Grundlag. Man kan naturligvis ikke fastslaa, at Antallet af nye Aldersrentenydere vil blive netop de 22000, som man i Forslaget regner med, men der er i alt Fald i foretagne Beregninger en fornuftig Begrundelse for at gaa ud fra dette Tal. Jeg antager, Tallet kan blive mindre, hvis Erhvervsforholdene og dermed Beskæftigelsesmulighederne baa- de i Byerne og ude paa Landet bliver bedre, men jeg mener ganske vist ogsaa, at det kan blive større, hvis den økonomiske Udvikling bliver ugunstig.

Imidlertid kan det ikke være afgørende, om Tallet bliver 1000, 2000 eller 5000 mere eller mindre, idet man stadig maa erindre, at en væsentlig Del af Merudgifterne vil Samfundet under alle Omstændigheder spare paa anden Maade, nemlig ved en mindre Udgift til Kommunehjælp.«

(Den mindre Udgift til Kommunehjælp, som vor Ordfører her med Rette pegede paa, er af Ministeriet anslaaet til at ville ligge omkring 4 Mill. Kr. aarlig.)

Lovforslaget sattes til 3. Behandling den 29. April. Ved denne erklærede Fri Folkepartis Ordfører, at hans Parti hverken vilde stemme for eller imod, hvilket han motive- rede med, at Regeringspartierne havde modsat sig et fra hans Side formuleret Krav om, at Aldersrentesatserne blev ens for baade Hovedstad, Købstæder og Landdistrikter — et Krav, der naturligvis ikke kunde imødekommes, da der nu engang er uensartede Leveomkostninger i de tre Kate- gorier af Bosted.

Regeringsforslaget vedtoges derefter med 63 St. mod 28, idet Venstre og Fri Folkeparti undlod at stemme.

De ny Skattelove.

Som en naturlig Følge af den Række særlige Hjælpe-
love, det ogsaa i sidste Samling blev nødvendigt at gen-
nemføre, forelagde Regeringen den 31. Marts »Forslag til
Lov om overordentlig Indkomstskat til Staten«, dels i
Form af en *Merindkomstskat*, dels som en alm. Tillægs-
skat, men kombineret saaledes, at der ved Paaligningen
kun anvendes den Skala, der indbringer det største Beløb.
Udskrivningen paaregnes at skulle give 25 Mill. Kr.

Dels for at vise, hvilke ekstraordinær Udgifter, Hjæl-
pelovene paafører Staten, men dels ogsaa for at belyse Ka-
rakteren af den Paastand, at »Regeringen lukker Øjnene
for Landbrugserhvervets økonomiske Vanskeligheder«, an-
føres her følgende Opstilling af, hvad de ekstraordinære
Foranstaltninger finansielt betyder:

Tilskud til Amtsskatternes Nedsættelse	5,6 Mill. Kr.
Udgifter ved Saneringsloven	5,0 »
Grundforbedringsarbejder	3,5 »
Kornordningen	11,3 »
Tilskud til Indkøb af Saasød	2,0 »
Rentetilskud til Landbrugere	6,0 »
Lov om Uddeling af Svinekød	2,0 »
» » » » Oksekød	1,0 »
Statens direkte Tilskud i Henh. t. Smørloven ca.	11,0 »

Ialt.. 47,4 Mill. Kr.

Disse godt 47 Mill. Kr. er altsaa Penge, som indenfor
et Aars Tid — paa mere eller mindre direkte Maade —
er kommet Landbrugets Udøvere til Gavn, eller for at sige
det paa en anden Maade: det er Penge, der under Hensyn
til et enkelt Erhvervs særlige Vanskeligheder overføres til
det fra Erhverv og Befolkningsdele, som har haft det enten
relativt godt i de senere Aar eller endog ligefrem har
lukreret ved det økonomiske System, som i disse Aar
har været *nødvendigt af Hensyn til Eksportens Opretholdelse og stadige Udvidelse.*

Foruden ovennævnte Millionudgifter er der gennemført

andre paakrævede Hjælpelove for vanskeligt stillede Medborgere:

Krisehjælp til Fiskere	1,4 Mill. Kr.
Tilskud til Arbejdsløshedskasserne ..	3,0 » »

Ialt 4,4 Mill. Kr.

Naar hertil lægges Statens Udgifter i Anledning af Tjenestemændenes *lovmæssige* Reguleringstillæg og Udgifter vedr. Normeringsloven paa tilsammen ca. 7 Mill. samt de ekstraordinære Udgifter paa Militærordningen, ses det, at Statens Budget belastes ekstraordinært med *noget over 60 Mill. Kr.* — et Beløb, som de ved Finansloven allerede hjemlede Indtægter selvfølgelig ikke kan dække.

Hertil er imidlertid at bemærke, at 4,5 Mill. af ovennævnte Udgifter kan dækkes ved Overskud paa Finansloven for 1936—37, medens ca. 14 Mill. paa lign. Maade forventes dækket af de paa Finansloven for 1937—38 opførte ordinære Indtægter. Desuden dækkes i Henhold til allerede bestaaende Indtægtslove Udgifterne til Amtsskattelettelsen, Saneringsloven og Fordelingen af Svinekød, ialt ca. 13 Mill. Kr. Tilsammen giver dette ca. 31 Mill.; iøvrigt maa bemærkes, at Smørloven jo *ikke* var gennemført, da de nye Skattelove forelagdes, hvorved Finansministeren altsaa heller ikke kunde medtage det i Henh. t. Smørloven stipulerede Statstilskud paa 11 Mill. Alt ialt blev der saaledes tilbage et udækket Beløb paa ca. 24 Mill. Kr., som det altsaa blev nødvendigt at dække ved ekstraordinær Udskrivning. At denne Merudskrivning nu kunde tages paa større Indkomster, *d. v. s. ved direkte Beskatning*, ja, ogsaa dette var jo en Følge af, at Demokratiet havde erobret Fler-tallet i Landstinget.

Merindkomstskatten.

Bestemmelserne vedr. dette Afsnit af de nye Dækningslove er i det væsentlige følgende:

Skatten paalignes Personer, Selskaber og Foreninger efter tilsvarende Regler, som har været gældende ved tidligere Love af lign. Art, dog at Skattepligten for *Personers Vedk.* kun omfatter Skatteydere, der for Skatteaaret 1937—38 ansættes til en skattepligtig Indkomst paa mindst 8000 Kr. og som har haft en *Merindtægt* paa mindst 5000 Kr. Efter Loven forstaar man ved »Merindtægt« det Beløb,

hvormed den skattepligtige Indkomst i nævnte Finansaar overstiger *Gennemsnits-Indkomsten* for Skatteaarene 1935—36. Skalaen, hvorefter Merindkomstskatten paa *Personer* lignes, ser iøvrigt saaledes ud:

		Skattepligtig Indkomst:															
		8—	10—	15—	20—	30—	40—	50—	60—	70—	80—	90—	100000	100000			
Merindt.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr. og			
Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	der-			
pCt.		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	over			
pCt.		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.			
5—10000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10—15000	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15—20000	—	—	3	3	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20—30000	—	—	—	4	4	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30—40000	—	—	—	—	—	6	6	6	7	—	—	—	—	—	—	—	—
40—50000	—	—	—	—	—	—	7	7	8	8	9	10	11	11	12	13	14
50—60000	—	—	—	—	—	—	—	8	9	9	10	11	12	12	13	14	15
60—70000	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	11	12	13	13	14	15	16
70—80000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	12	13	14	14	15	16	—
80—90000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	14	15	15	16	—	—
90—100000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

samt 17 pCt. for Merindtægter paa 100000—200000 Kr., stigende med 1 pCt. for hvert Hundredtusind Kr. indtil 26 pCt. for Merindtægter paa 1 Mill. Kr. og derover.

For Aktieselskabers og Foreningers Vedkommende, hvis Aktie- eller Andelskapital er 50.000 og derover, svares Skatten, saafremt deres skattepligtige Indkomst for 37—38 udgør mindst 15 pCt. af den indbetalte Kapital og overstiger Gennemsnits-Indkomsten i Aarene 1933—36, og Skatlaen er da følgende:

Er den skattepligtige Indkomst		16 pCt. af Merindtægten	
15—20 pCt. af Kapitalen, svares			
20—30 » » » »	18 » » »		
30—40 » » » »	20 » » »		
40—50 » » » »	22 » » »		
50—75 » » » »	25 » » »		
75—100 » » » »	30 » » »		
100 ell. derover » » » »	35 » » »		

For Selskaber og Foreninger her i Landet, hvis Kapital er *under* 50.000 Kr. svares Skatten efter de for Personer fastsatte Regler, dog med mindst 6 pCt. af Merindtægten. Udenlandske Selskaber og Foreninger, som har Virksomhed her i Landet, beskattes paa tilsvarende Maade. Er Kapitalen udvidet efter 1934, fradrages 5 pCt. af Kapitalens effektive Beløb i Merindtægten, forinden denne beregnes.

Her i Landet hjemmehørende Selskaber og Foreninger, der er ansat til Skat for Skatteaaret 1937—38, men ikke har været medtaget ved Ansættelsen for noget af Skatteaarene 1933—34, 1934—35 og 1935—36, og hvis skattepligtige Indkomst for Skatteaaret 1937—38 udgør mindst 15 pCt. af den indbetalte Aktie- eller Andelskapital, svarer den overordentlige Skat af det Beløb, hvormed Indkomsten overstiger 5 pCt. af Aktie- eller Andelskapitalen. Skatten udredes med 12 pCt., stigende med 1 pCt. for hver 10 pCt. eller Del deraf, hvormed Indkomsten overstiger 20 pCt. af Aktiekapitalen, dog kan Skatten ikke overstige 35 pCt.

Skatten bortfalder eller nedsættes forholdsvis, saafremt den skattepligtige godtgør, at hans Merindtægt skyldes Livrente, Gave, Gevinst, Forsikringer, Arv ell. lign., som er tilfaldet vedkommende efter 1. Jan. 1935, for Arvebeløb dog ikke ud over 4 pCt. heraf.

Tillægsskatten

paalignes Personer, Dødsboer og Selskaber. For Personer og her hjemmehørende Dødsboers Vedkommende har man

anset det for rimeligt kun at udskrive Skatten paa de større Indkomster, saaledes at kun den Del af den beskattede Indkomst efter Reglerne i Skatteloven 1922, der overstiger 8000 Kr. beskattes. Beskatningen vil blive foretaget efter en lignende Rateskala, som efter nævnte Lov, saaledes at Skatten svares med 1 pCt., hvor den skattepligtige Del af Indkomsten er over 8000, men ikke over 10.000 Kr., og stigende til 4670 Kr. af 100.000 Kr. og 7 pCt. af Resten, hvor den skattepligtige Del af Indtægten er 100.000 Kr. eller derover.

For her hjemmehørende Selskaber og Foreninger med indbetalt Aktie- og Andelskapital paalignes Skatten efter lignende Regler, som gælder for den ordinære Indkomstskat efter Loven af 1922, saaledes at Skatteprocenten retter sig efter Indkomstens procentvise Forhold til Aktiekapitalen, stigende fra 4 pCt., hvor Indkomsten er over 5 pCt., men ikke over 10 pCt. af Aktiekapitalen, til 7 pCt., hvor Indkomsten er over 20 pCt., men ikke over 50 pCt. Udgør Indkomsten over 50 pCt., svares Skatten for den Del, der ikke overstiger 50 pCt., med 7 pCt., for den overskydende Del med 10 pCt. Skatten foreslaas iøvrigt beregnet efter Reglerne i Skatteloven af 1922, jfr. Skatteloven af 31. Marts 1933.

— — —
Med Hensyn til det forventede Udbytte af Loven bemærkede Ministeren, at det ligger i Sagens Natur, at det ikke vil være gør ligt med nogenlunde Nøjagtighed at udregne, hvor meget *Merindkomsts-katten* kan antages at ville indbringe. Det samlede Udbytte af Forslaget kan dog anslaaes til ialt c. 25 Mill. Kr., hvoraf Halvdelen falder paa Personer og Halvdelen paa Selskaber og Foreninger.

Under Folketingets 1. Beh. den 6. April fremgik det af den Ordførertale, Clausager holdt paa Venstres Vegne, med stor Tydelighed, at Venstrepartiet her var kommet i alvorlig Klemme. Forslaget tog jo netop Sigte paa at flytte de 25 Mill. Kr., som det lød paa, fra de Dele af Befolkning og Erhverv, der havde relativt gode Kaar, ud til det Erhverv, som Afspærrings- og Toldpolitikken fra vore Aftagerlandes Side havde ført ud i en haard Krise. En saadan Flytning taler Venstre gerne og hyppigt om ude i Landet; nu laa Forslaget derom paa Partiets Bord, men da man jo ogsaa havde den Opgave at sige Nej eller i alt Fald »stemmer ikke« til det, Regeringen mødte frem med, forstaaer

man, at her var »bitte Mand i Knibe«.

Hr. Clausagers Ordførerskab var da ogsaa et eneste Væv af paa den ene Side og paa den anden Side. Vel havde man jo nok stemt for en Del af de Love, som de nye Skatter skulde udgiftsdække, og man havde sandelig ogsaa Sympati for Merindkomstskatten, men alligevel, osv. osv.

Hvad de Konservative angaar, gik dette Parti blankt imod Forslaget, medens Frie Folkeparti udtalte sig for Principet i Forslaget, medens Retsforbundet erklærede, at »vi skal ikke modsætte os (Forslagets Gennemførelse, men vi vil heller ikke række Haanden til det ved at stemme derfor«.

Overfor Venstres Trippen snart paa det ene, snart paa det andet Ben — en Trippen, der dog udløste sig i en Erklæring om, at Partiet *ikke* kunde stemme for Forslaget — havde Finansminister *H. P. Hansen* følgende rammende Replik:

»Det ærede Medlem Hr. Clausager fandt det rimeligt, at Regeringen søgte at dække de Udgiftsbeløb, der er fremkommet ved, at man har gennemført en Række Lovforslag, som det ærede Medlem Hr. Clausager indrømmede havde været af Betydning; Venstre havde selv i flere Tilfælde stemt for disse Lovforslag og derved taget Stilling til, at Staten skulde fremskaffe disse Beløb, men det generede ikke det ærede Medlems Parti nu at sige: Hvorledes det gaar med Dækning af Udgifterne, det har vi ikke noget at gøre med, vi har spist af Maden, noget af den syntes vi ikke om, det har vi ladet blive staaende, men ved de Retter, vi syntes at kunne goutere, dér har vi deltaget i Festmaaltidet, men naar vi skal betale Regningen, overlader vi det til Regeringen. Det er en meget nem Maade at komme ud over Sagerne paa, det maa erkendes, men jeg synes ikke, det er rigtig forsvarligt.

Det ærede Medlem kredsede stærkt om Merindkomstskatten og havde noget vanskeligt ved at komme bort fra Venstres gamle Princip: Man skulde søge i disse Tider at tage en Indkomst til Staten netop dér, hvor der har været et stort Udbytte for den paagældende Skatteyder. Det har Venstre doceret her i Salen og ude i Landet. Men det gaar denne Gang som tidligere; naar det kommer til Stykket, og man skal vedtage et Forslag i denne Retning, saa trækker man sig fornemt tilbage og siger: Vi skal ikke have brændt Fingrene her, vi vil ikke have noget Ansvar i saa Henseende!«

Den konservative Ordfører (*Korsgaard*) havde bl. a. fremført, at en Mand i et bestemt Tilfælde vilde kunne komme til at betale 85 pCt. af sin Indkomst i Skat, hvis dette Forslag gennemførtes. Hertil bemærkede Ministeren:

— Jeg har ikke haft Lejlighed til at undersøge dette, og jeg ved ikke, hvorledes Hr. *Korsgaard* naar til dette resultat, hvor stor en Indtægt og Formue man skal have, for at dette kan ske. Men jeg kan tage et andet Eksempel. En Mand her i København, som tidligere har haft en Indtægt paa 100,000 Kr. og nu er naaet op paa en Indtægt af 500,000 Kr., altsaa haft en Merindkomst paa 400,000 Kr., og som har en Formue paa 1 Mill. Kr., vil alt i alt komme til at betale godt 300,000 Kr. i Skat, altsaa 60 pCt. af denne Indkomst, og hvis vi tager den mellemkommunale Ligning med, vil den stige nogle faa Procent. Man kan sige, det er et stort Beløb, der tages af denne Mands Indkomst; men naar han har haft en Merindkomst paa 400,000 Kr., saa synes jeg egentlig ikke, der er saa meget at beklage sig over. —

I Betænkningen, der afgaves 15. April, vævede Venstre paany frem og tilbage, men sluttede med at sige, at det **ikke** kunde stemme for Forslaget; de Konservative indstillede Forslaget til Forkastelse. Ingen af de to Partier indlod sig paa at stille Ændringsforslag, og ved 3. Beh. vedtoges Skatelovent da med Regeringspartiernes og Fri Folkepartis Stemmer; Venstre svarede »stemmer ikke« og fulgtes i dette negative Standpunkt af Retsforbundet.

I Landstingent indførte Regeringspartierne med Finansministerens Sanktion den lille praktiske Ændring, at der ved Beregningen af Merindkomstkatten for Selskaber, hvis Merindtægt væsentlig hidrørte fra Skibsfart paa udenlandske Havne, kunde medtages Indkomsten for 1936—37 i Stedet for den fra 1933—34. Forslaget maatte derfor tilbage til Folketinget, hvor det vedtoges ved eneste Behandling den 5. Maj og var dermed færdig fra Rigsdagen.

Skattetrykket her og i Udlandet.

I den politiske Diskussion hører man ofte Danmark blive fremstillet som et Land, der ved Demokratiets Politik er særlig hærget af Skatter. Beviset føres i mange Tilfælde paa den enkle Maade, at man sammenligner det samlede Skattebeløb nu med Skattebeløbet før.

Maalt paa denne Maade er der en mægtig Stigning; men paa saa overfladisk et Grundlag kan der selvsagt ikke drages Slutninger m. H. t. Stigningen i Skattebyrden.

Der maa naturligvis tages Hensyn til det ændrede Befolkningstal og Prisniveau og til Befolkningens Indkomst. Med andre Ord: *Skattebeløbet* maa sættes i Forhold til *Skatteevnen* for at give et sandt Billede af Skattebyrden (eller Skattetrykket).

Desuden maa man ikke nøjes med at se paa Skatternes »Debetside« — at de formindsker det Beløb, man selv faar at raade over —, men ogsaa paa deres Kreditside: nemlig de samfundsmæssige Goder, vi faar for Skatterne.

1936 foretog det svenske Finansministeriums særlige Sagkyndige under Ledelse af *Erik Leierdahl* en Undersøgelse. Resultaterne heraf var meget interessante.

For at faa et reelt Sammenligningsgrundlag har man omregnet Nationalindkomsten og Skatten pr. Individ til svenske Kroners Pengeværdi i 1914, saaledes at hver Krone skulde repræsentere nogenlunde samme Købekraft, uanset hvilket Aar og hvilket Land Angivelsen gælder.

I nedenstaaende Oversigt er gengivet Nationalindkomst og Skat i 1933 (omregnet paa ovenstaaende Maade):

	Nationalindkomst pr. Individ	Skat pr. Individ	Skat i pCt. af Nationalindkomst
Storbritannien	968	244	25,2
U. S. A.	964	226	23,4
Frankrig	661	174	26,3
Danmark	608	122	20,1
Sverrig	571	108	18,9
Holland	552	102	18,6
Tyskland	536	123	23,0
Norge	522	131	25,1
Finland	331	67	20,1

Landene er her opstillet i Rækkefølge efter Størrelsen af Nationalindkomsten pr. Individ, og det viser sig, at denne svarer nogenlunde til Rækkefølgen for Skatten pr. Individ. Dog bryder Tallene for Tyskland og Norge Rækken: Disse to Lande har en forholdsmæssig høj Skat pr. Individ, skønt Nationalindkomsten er relativ lav. Men som Helhed tyder Tallene dog (som bemærket) paa en Sammenhæng imellem Nationalindkomst og Skat: Jo rigere et Land er, desto større Udgifter kan det have pr. Hoved. Især de høje Tal for England og U. S. A. og det lave for Finland viser dette.

Et Udtryk for Skattetrykket har man i Skattens Procentsandel i Nationalindkomsten. Her kommer Landene i følgende Rækkefølge: Frankrig, Storbritannien, Norge, U. S. A., Tyskland, Danmark, Finland, Sverrig og Holland.

Hvad angaar Stigningen i Skatternes Størrelse finder Kommissionen, at det sikreste Resultat naas ved at maale Stigningen i Skatten pr. Individ (omregnet som foran angivet til svenske Kroners Værdi i 1914) fra 1913 til 1923.

I disse Aar har den procentiske Stigning været saaledes:

Belgien	203 pCt.
U. S. A.	190 »
Storbritannien	149 »
Finland	148 »
Schweiz	136 »
Norge	129 »
Tyskland	128 »
Danmark	103 »
Sverrig	102 »
Italien	91 »
Frankrig	89 »
Holland	85 »

Det ses, at Danmark er Nr. 8, og at Stigningen bl. a. har været mindre end i England, Tyskland og Norge og praktisk talt den samme som i Sverrig.

I Forhold til Nationalindkomsten udgjorde Skatterne i Norge og Sverrig før Krigen (i 1913) ca. 12 pCt. For Danmark er Procenten i 1913 ikke angivet; men efter vore egne statistiske Angivelser var den i 1908 ligeledes ca. 12 pCt., og den har formentlig været omtrent det samme i 1913.

Efter den først anførte Tabel er Skatternes procentiske

Andel i Nationalindkomsten i 1933 steget til ca. 19 pCt. for Sverrig, ca. 20 pCt. for Danmark og ca. 25 pCt. for Norge.

De fremførte Oplysninger vedrører Skatterne i 1933.

For Skatteaaret 1934—35 var i Følge Statistisk Aarvog de samlede Skatter og Afgifter 800 Mill. Kr. Lægges hertil Arveafgiften, naar vi op paa et samlet Skattebeløb til Stat og Kommune paa 820 Mill. Kr.

Nationalindkomsten i 1933 (»Ligningsaaret«) var 3550 Mill. Kr. og i 1934 (det Aar Skatterne svares) 3850 Mill. Kr. (Før Krigen var Nationalindkomsten ca. 1200 Mill. Kr.). Skattebeløbet i 1934—35 udgør saaledes ca. 23 pCt. af Nationalindkomsten i 1934.

Det er klart, at mange andre Forhold end Skatternes Højde har Betydning, saaledes deres (nu noget ulige) Fordeling (der søges ændret noget igennem den kommunale Udligning).

Men det fremførte viser i hvert Fald, at det er Misforstaaelse at tro, at Danmark som Helhed har højere Skatter end andre Lande.

Alle Lande har højere Skatter nu end før Krigen, fordi det offentlige løser langt flere eller større Opgaver (vedr. Vejvæsen, Sociallovgivning m. m.) end før. Vil vi ned med Skatterne, maa vi selvfølgelig give Afkald paa en Del af de samfundsmæssige Goder, der opnaas ved deres Hjælp, men Oppositionen har i sørgelig Grad været ude af Stand til at anvise de Besparelser, der skulde umuliggøre den af dem krævede Skattelettelse. De har tværtimod nu stillet Krav om øgede Militærudgifter, et Krav, hvis Gennemførelse vilde give yderligere Anledning til Klager over Demokratiets Finans- og Skattepolitik.

Statens Finanser.

Finansaaret 1935 - 36.

Medens Finans- og Tillægsbevillingslov for 1935—36 blev vedtaget med et Overskud paa 0,8 Mill. Kr. paa **Driftsbudgettet**, viste det sig, da Statsregnskabet for nævnte Aar forelaa afsluttet, at Overskudet var væsentlig større, nemlig 13,46 Mill. Kr.

Dette meget gunstige Resultat skyldes især den øgede Beskæftigelse i Erhvervene samt de bedre Pris- og Af-sætningsvilkaar for Landbrugseksporten. De Skatteindtægter (af Aaret 1934), som Statsregnskabet for 1935—36 hvilede paa, var ialt 281 Mill. Kr. større end det foregaaende Aar. Forøgelsen faldt med 111 Mill. paa Storkøbenhavn, 49 paa Købstæderne og 121 Mill. Kr. paa Landdistrikterne.

Disse øgede Indkomster bevirkede, at Indkomst- og Formueskatten til Staten indbragte knap 15 Mill. mere end for 1934—35 og **godt 3 Mill. Kr. mere end budgetteret**. Hertil kom, at Told- og Forbrugsafgifterne gav 5,5 Mill. Kr. mere end budgetteret, idet de for 1935—36 indbragte ialt 278 Mill.

Den **ekstraordinære** Forhøjelse af Indkomstskatten skyldtes udelukkende Loven af 1933 om Tilskud til Amtskommunernes Skattelettelse.

Statens samlede Gæld var pr. 31. Marts 1936 paa 1393 Mill. Kr., eller kun ca. 14 Mill. større end Aaret forud, og dette til Trods for, at der til nye Arbejder og Udlaan i 1935—36 anvendtes ialt 70 Mill. Kr.

Finansaaret 1936—37.

Finans- og Tillægsbevillingslov for 1936—37 er vedtaget med en samlet Indtægt paa 478 Mill. (mod 448 Mill. Aaret forud) og en samlet Udgift paa 463,6 Mill. (mod 434,6 Mill. det foregaaende Aar). **Overskudet blev saaledes ialt 14,4 Mill. Kr. eller godt 1 Mill. større end for 1935—36.**

Finansaaret 1937—38.

Den ved Samlingens Slutning endelig vedtagne Finanslov for 1937—38 udviser en Indtægt paa 466,9 Mill. og en

Udgift paa 462,9 Mill., altsaa med et **Overskud** paa 4 Mill. Kr.

Trods de meget store Krav, der i disse Aar er stillet til Statskassen: Krisehjælp, Landbrugsforanstaltninger, Arbejders Igangsættelse o. s. v., maa man give Finansministeren Ret, naar han ved Tillægsbevillingslovens Forelæggelse omkring 1. Marts i Aar udtalte, at **Statens finansielle Stilling maa siges at være tilfredsstillende**. Den relativt ringe Forøgelse af Statsgælden, der er sket, er ubetydelig, set i Forhold til de overordentlig store **ekstraordinære** Udgifter, der har maattet afholdes som Følge af den langvarige Krisesituation. Og sammenlignet med de store Stigninger i Statsgælden, som de fleste andre civiliserede Lande opviser, bør Danmark prise sig lykkelig over den Stilling, som vort Land indtager paa dette Omraade.

Med Hensyn til de sidst paa Samlingen vedtagne nye Skatter til et Beløb af 25 Mill. Kr. bør stærkt fremhæves, at dette ret anselige nye Skattebeløb tilvejebringes uden at gaa til en Forhøjelse af den **indirekte** Beskatning — saaledes som det jo ellers saa ofte tidligere var Tilfældet som Følge af Oppositionens Magtstilling i Landstinget, saasart der var Tale om at skaffe Dækning til de af Forholdene fremtvungne store ekstraordinære Udgifter.

Overfor den Paastand, som fra visse Sider idelig fremsættes om, at Regeringen vender det døve Øren til, naar Landbrugets Vanskeligheder fremholdes, kan der eksempelvis henvises til den Hjælp, som alene indenfor Rammen af det sidste Aars Tid vil være ydet Landbruget, dels paa direkte, dels indirekte Maade.

Amtsskatternes Nedsættelse	5,6 Mill.
Saneringslovens Gennemførelse	5,0 »
Grundforbedringsarbejder	3,5 »
Kornordningen	11,3 »
Tilskud til Indkøb af Saasæd	2,0 »
Rentetilskud til Landmænd	6,0 »
Uddeling af Oksekød	1,0 »
» » Svinekød	2,0 »
Tilskud i Henh. til Smørloven	11,0 »

47,4 Mill.

Der vil altsaa — under betydelige Krav til Statens Finanser — paa denne Maade være flyttet næsten halvtreds Mill. Kr. ud til Udøverne af det Erhverv, hvem Verdenskrise i Forbindelse med en relativ lille Høst har ramt hardest. Paa lignende Maade er det gaaet tidligere, saaledes at Beskyldningerne mod Regeringen for manglende Vilje til at komme Landmændene tilhjælp er ganske ved Siden af

Ikke mindst de Foranstaltninger, der saaledes gennem Aarene er gennemført til Mildnelse af Landbrugskrisen, maa tages med i Betragtning, naar Statens Finanser skal bedømmes.

Saglige Betragtninger over Landbrugskrisen.

Fra forskellig Side er der fremsat Ønske om i Valgbogen at gengive en Tale, som Folketingsmand, Landbrugskonsulent A a g e F o g h sidste Foraar holdt i Randers om Forhold vedrørende Landbrugskrisen i Danmark. Talen gengives her efter Foghs Manuskript.

I Løbet af de sidste 100 Aar har det danske Landbrugserhverv gennemløbet tre økonomiske Kriser af særdeles voldsom Karakter.

Omkring 1820 og i Perioden 1880—1900 var Landbruget ude for overordentlige Vanskeligheder, der i Forhold til den nuværende Krise var kendetegnet derved, at der i de enkelte Brug var en forholdsvis ringe Pengeomsætning, og at den enkelte Landmand selv maatte klare for sig, hvilket havde til Følge, at Tvangssalgene florerede, fjernede, hvad der ikke var Dækning for, og skabte bedre Muligheder for de kommende Landmænd.

I den nu herskende Krise har Staten grebet ind for at hindre, at Tvangssalgernes haarde Vilkaar skulde være den eneste Regulator. Disse Indgreb er foretaget, fordi der i Dag er stærkere Sammenhold og mere Solidaritetsfølelse indenfor vort Samfund.

Om Betydningen af de gennemførte Foranstaltninger er der megen Unighed, ligesom der er delte Meninger om de Foranstaltninger, der maa bringes i Anvendelse for at hindre fremtidige Kriser indenfor Landbruget.

Landbrugets Udvikling og økonomiske Betydning.

I Perioden 1880—1935 har det danske Landbrug præsteret en Indsats, som maa betegnes som enestaaende.

Høstudbyttet var i 1880 ca. 3 Mill. Afgrødeenheder. Det var i 1935 ca. 11 Mill. Danmarks Overskudsudførsel af Landbrugsvarer var i 1880 ca. 87 Mill. Kr., i 1924 ca. 927 og i 1936 ca. 700 Mill. Kr.

Disse Tal fortæller bedst om den Indsats, der er præsteret til Gavn for det samlede danske Samfund, og paa denne Baggrund synes det en Urimelighed, at netop dette

Erhvervs Udøvere i Dag sidder med en Gæld, der truer med økonomisk Ruin.

For at bidrage til en Klaring af alle de vigtige Spørgsmaal, der staar i Forbindelse med Landbrugets Økonomi, skal jeg paa Grundlag af det foreliggende Regnskabsmateriale søge at give en Redegørelse for den Udvikling, der er foregaaet i de senere Aar.

Regnskabsmaterialet er hentet fra Driftsbureauet, der bygger sine Resultater paa ca. 800 gennemførte Landbrugsregnskaber, jævnt fordelt over hele Landet og repræsenterende alle Størrelser af Brug.

Dette Materiale giver antagelig et Billede, der er noget bedre end Landbrugets Gennemsnit, fordi det antagelig er de dygtigste Landmænd, der har gennemført Regnskab, men utvivlsomt er det saaledes, at Udslagene (Bevægelsen) er et rigtigt Udtryk for Landbruget i Almindelighed.

Hvad kan der gøres for en Forbedring af Landbrugets Økonomi?

1. Man kan søge at hæve Indtægterne.
2. Man kan søge at nedbringe Udgifterne.
3. Man kan fjerne en Del af Landbrugets Gæld.

I Perioden 1931—37 har man fra det offentlige forsøgt at skabe en Lindring ad alle de tre anførte Veje.

Forskellige Foranstaltninger som Kødordning, Sukkerordning, Kornordning m. m. har haft til Hensigt at øge Indtægterne.

Skattelettelsen i 1933 og Konverteringen havde til Hensigt at nedbringe Udgifterne.

Akkordlovene og Gældssaneringen tilsigtede at nedbringe Gældsbyrderne.

Om disse Ordningers samlede Indflydelse paa Landbrugets Økonomi føres der lange Diskussioner. Jeg vil lade Regnskabsresultaterne tale.

Nogle Hovedtal fra Landbrugsregnskaberne.

Aar	Tallene angiver Kr. pr. ha.				% Nedgang 1924 til 36
	1924-25	31-32	34-35	35-36	
Landbrugskapital	3819	2825	2575	2681	ca. 30
Bruttoudbytte	1235	560	557	616	ca. 50
Driftsomkostninger	989	571	478	523	ca. 47
Rest til Renter	246	÷11	79	93	
Forrentningsprocent	6,4	÷0,4	3,1	3,5	

Til Forklaring tjener følgende:

Landbrugskapitalen er et Udtryk for den samlede Ejendoms Handelsværdi, altsaa den Kapital, der skal forrentes.

Bruttoudbyttet er alle de Indtægter, der flyder fra Landbruget.

Driftsomkostningerne er samtlige Udgifter paanær Rentepengene. Arbejds løn til Ejeren og hans Familie er indbefattet i det opgivne Tal.

En Sammenligning viser Svingningen i Perioden 1924—25, der var et særdeles godt Aar, til 1931—32, da vi oplevede den negative Forrentning og derefter den gradvise Stigning indtil 1935—36.

Desværre er der nu Udsigt til, at den daarlige Høst vil bringe et overordentligt vanskeligt Aar for mange Landmænd i 1937, navnlig fordi saa mange har opbrugt de sidste Reserver i de forudgaaende Aar.

Hvad Tallene viser.

Hvis man spørger om den Lære, der kan drages af disse Tal, vil jeg svare saaledes:

1. De viser, at de gennemførte Foranstaltninger sammen med Landmændenes egen Indsats og Verdensmarkedets Udvikling har formaaet at bringe Overensstemmelse mellem Bruttoudbytte og Driftsomkostninger, saaledes at den konstaterede Nedgang er henholdsvis 50 og 47 Procent.

2. De viser, at Ejendommenes Værdi kun er faldet med ca. 30 Procent. Hvis den Værdi, der skal forrentes, var faldet, som de øvrige Udgifter, altsaa med 47 Procent, da havde vi haft en Forrentningsprocent mellem 4 og 5 Procent, eller meget nær det, Landbruget stiller Krav om.

Hvad Tallene ikke viser.

Af ovenstaaende synes det at fremgaa, at 1935—36 egentlig var et nogenlunde Aar, men bag disse Tal skjuler sig den Kendsgerning, at de økonomiske »Huller«, som de foregaaende daarlige Aar efterlod, vil opsluge den Fremgang, dette Aar kunde opvise.

En anden Ting, der ogsaa ligger skjult bag Tallene, er den Kendsgerning, at den Landmand, der bandt sig til et bestemt Gældsbeløb i 1924, ingen som helst Fordel kan have af, at Værdien af hans Ejendom falder med 1000 Kr.

pr. ha., da han stadig har omtrent den samme Gældsbyrde at bære. Der er Tusinder af unge Landmænd, der har købt deres Ejendom i den Periode, og for disse er der ingen Muligheder, hvis der ikke skabes en forstandig og rimelig Gældsordning.

Gældssaneringsloven maa kunne hjælpe for adskillige, idet der nu gennemføres Ændringer, saa Renter og Skatterestancer samt Akkordlaan kan medregnes under Gældsordningen. Hvor Gældssaneringen gennemføres paa forstandig Vis, synes der at være nogenlunde Udsigter for Fremtiden.

Er de faste Skatter og Lønninger ogsaa faldet?

Som Regel hævder Venstre og Konservative, at Skatter og Lønninger stadig har været stigende. Jeg nævner enkelte Tal:

	Faste Skatter	Arbejdsløn
	Kr. pr. ha	
1921—22	35	255
24—25	30	265
30—31	25	184
34—35	23	156

For Aaret 1936 foreligger de beregnede Tal endnu ikke, men de vil utvivlsomt vise nogen Stigning.

Jeg tør dog roligt fastslaa, at Kendsgerningerne ikke giver nogen Forklaring paa Venstres og Konservatives stadi-ge Angreb mod de stigende faste Skatter og Lønninger, de er nemlig faldet betydeligt. Ja, Skatterne var endda i 1932 nede paa 19 Kr. pr. ha.

Det er Gælden i Landbruget, der bringer Vanskelighederne.

Et nøjere Studium af disse og andre Tal synes at vise, at det er den stærke Gældsstiftelse, der er Aarsagen til de største Vanskeligheder.

Det var da naturligt at spørge, hvornaar og hvordan denne Gæld er skabt.

Bevægelsen i Landbrugets Pantegæld ser saaledes ud:

1885	1275	Mill. Kr.
1900	1150	— —
1913	1550	— —
1920	3000	— —
1932	3100	— —

I Perioden 1926—30, der omfattede flere gode Aar, steg Gælden ca. 20 Procent. I Perioden 1930—35 er der ingen væsentlig Stigning.

Særlig bemærkelsesværdigt er det, at den øgede Gældsbyrde navnlig er paaført Landbruget i Perioden 1913—20, det var i samme Periode, Landbruget reducerede sine Besætninger, saa den konstaterede Stigning kan ikke begrundes med Laan til Udvidelse af Bedriften.

Det er Sælgerprioriteter og Arveprioriteter, der er Aarsag til Gældens Stigning.

Alle Undersøgelser og praktiske Erfaringer samler sig om den Opfattelse, at den voldsomme Gældsstigning ikke skyldes Laan til Forbedringer i Landbrugserhvervet, men at det først og fremmest er Laan, der er anbragt ved Salg og Arv, hvorved der er trukket Masser af Penge fra Landbruget. Sælgeren — der skulde leve af Renterne — trak sig tilbage med Obligationerne og dermed Sikkerheden, medens den unge Landmand, der skulde føre Skuden videre, sad tilbage med den fulde Risiko — den Risiko, der i mange Tilfælde oversteg det arbejdende Landbrugs økonomiske Bæreevne.

Jeg tror, vi her er ved Krisens Kærnepunkt, og kun ved et dristigt Indgreb paa disse Omraader vil det lykkes at skabe en Ændring, der kan tjene til at føre os frem mod det Maal, hvor den enkelte Landbrugsbedrift er en nogenlunde sikker Arbejdsplads for Familien.

Har vi Midler til at hindre Pantsætningen?

Hvis man spørger, om vi har Midler til at hindre, at denne Pantsætning ogsaa fortsættes i Fremtiden, da maa Svaret blive, at dette vel kan lade sig gøre ved at paabyde, at Pantegælden kun maa dække en bestemt Del af Værdierne, men det forekommer mig, at den bedste Ordning vil være den, at Samfundet tilrettelægger en rationel Afgift af

Jorden, en Afgift, der stiger, naar Tiderne er gode og falder i de daarlige Tider.

Grundlaget maa bringes i Orden.

Skal vi ved en rationel Grundbeskatning søge at undgaa den urimelige Pantsætning af Jorden, maa vi først og fremmest sørge for at skabe en ensartet og rigtig Vurdering af Jorden.

Vi maa arbejde for at naa dertil, at Vurdering, der gælder som Grundlag for Skattebetaling, ogsaa gælder ved Laaneansøgning saavel som ved Tildeling af Svinekort.

Først naar Vurderingsgrundlaget er i Orden, er der Mulighed for at fremme den Lovgivning, der efter min Mening vil være det bedste Værn mod fremtidig Overprioritering af Landbruget.

Det er en Selvfølge, at en saadan udvidet Jordbeskatning ikke skal bæres af den Landmand, der i Forvejen intet ejer af de Værdier, han arbejder med.

Oversigt.

Jeg samler mine Bemærkninger i følgende:

Det danske Landbrug har igennem de sidste 50 Aar præsteret en Indsats, der søger sin Lige, men netop i de Aar, der var særlig gunstige for Landbruget, steg Pantegælden med ca. 100 Procent.

Den øjeblikkelige Krise skyldes de ændrede Afsætningsvilkår paa Verdensmarkedet og den store Gæld.

Ved de gennemførte Foranstaltninger og ved Landmændenes Indsats er det lykkedes at bringe nogenlunde Overensstemmelse mellem Landbrugets Bruttoudbytte og Driftsomkostninger, men Rentebyrden er kun i ringe Grad berørt af Nedgangen.

Ved Gældssaneringsloven vil der kunne skabes en forstandig Ordning for mange, muligvis vil det vise sig nødvendigt at gaa noget videre.

Den fremtidige Landbolovgivning maa søge at hindre en yderligere Pantsætning af Landbrugserhvervet.

Efter mit Skøn vil en rationel Jordbeskatning være et velegnet Middel hertil, men forinden maa vi sørge for en rigtig Vurdering af alle de danske Jordværdier.

Bekæmpelse af Børnedødeligheden.

Indenrigsminister Dahlggaard gennemførte i sidste Rigsdagssamling Lov om Bekæmpelse af Sygelighed og Dødelighed blandt Børn i de første Leveaar.

Lovens Hovedbestemmelser er følgende:

»Kommuner, herunder Amtskommuner, der ansætter Sundhedsplejersker med det Formaal at bekæmpe Dødelighed blandt Børn i det første Aar efter disses Fødsel, kan efter Indenrigsministerens Bestemmelse i det enkelte Tilfælde erholde Statstilskud til Dækning af Halvdelen af de dermed forbundne Udgifter. Endvidere kan der paa samme Maade, naar Indenrigsministeren finder Anledning dertil, ydes Tilskud til Dækning af indtil Halvdelen af Udgifterne ved Driften af raadgivende Børneplejestationer, der drives i Tilknytning til de nævnte Sundhedsplejerskers Arbejde enten af en Kommune eller af Sygekasser, Menighedsplejer, private Sygeplejeforeninger eller lignende efter Overenskomst med en Kommune.«

Loven vedtoges enstemmig i begge Ting.

Begrundelsen for Loven gaves af Dahlggaard i Lands-tinget:

»Danmark har en forholdsvis høj Spædbørnsdødelighed (ved Spædbørnsdødelighed forstås Dødelighed for Børn under 1 Aar). Naar der ses hen til den forholdsvis høje hygiejniske Standard, det danske Folk har naaet, er denne store Spædbørnsdødelighed i Virkeligheden meget paafaldende. Sammenligner man den med de Landes, vi almindeligvis føler os paa Række med paa sundhedsmæssige Omraader, nemlig Norge, Sverige, Holland og Schweiz, ser man, at disse Lande har en meget betragtelig lavere Dødelighed blandt Spædbørn end vi. I 1934 var Dødelighedsprocenten for Spædbørn her i Danmark 6,4, i Norge og Sverige 4,7, i Holland 4,3 og i Schweiz 4,6.

Sandsynligheden taler for, at Aarsagerne til denne høje Dødelighed maa søges i de danske Spædbørns Levevilkaar, i Børneplejen, i Børnenes Ernæring, maaske ogsaa i deres Paaklædning og i Boligforholdene. I 1929 iværksatte Sundhedsstyrelsen et Forsøgsarbejde af ret omfattende Karakter, idet der i Samarbejde med og med økonomisk Støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes 3 Forsøgsdistrikter her

i Landet med det Formaal ved Hjælp af særligt uddannede Sygeplejersker, de saakaldte **Sundhedsplejersker**, at undersøge, hvorvidt det ved et personligt Oplysningsarbejde blandt Mødrene vedrørende Spædbørnenes Pleje og Ernæring vil være muligt at formindske Spædbørnsdødeligheden blandt Børnene. Dette Forsøgsarbejde foregik dels i Vejle Amt, dels i Holbæk Amt og dels i et Distrikt her i København.

Skønt dette Forsøgsarbejde hvilede paa fuldkommen Frivillighed fra Hjemmenes Side, lykkedes det at komme i Forbindelse med praktisk talt alle Hjem, hvor der fødtes Børn i disse Aar; 99 pCt. af Hjemmene i Vejle og Holbæk Amter og 85 pCt. i det københavnske Distrikt benyttede sig af disse Sundhedsplejerskers Tilbud om Raad og Vejledning. Forsøgsarbejdet strakte sig over 5 Aar og gav et stort og yderst interessant Materiale til Belysning af hele Spørgsmaalet. Det praktiske Resultat af Arbejdet blev Konstatation af, at Sundhedsplejerskernes oplysende og raadgivende Virksomhed formaaede at bringe Spædbørnsdødeligheden i de paagældende Distrikter betydeligt ned under den almindelige Dødelighed for de tilsvarende Aldersgrupper i det øvrige Land.

Det tør herefter med nogenlunde Sikkerhed siges, at et tilsvarende Arbejde udført i hele Landet aarligt vil redde mange Hundrede Smaabørns Liv. Nu ligger det maaske nær at tænke, at der her først og fremmest vil være Tale om at holde Liv i en Del svagelige Børn, hvis Levedygtighed i øvrigt vil vise sig at være ringe; men alt tyder paa, at saadan er Forholdet ikke. Det er Sygeligheden og dermed Dødeligheden i Almindelighed, det ved en saadan mere rationel Pleje og Behandling er lykkedes at formindske, saaledes at der ikke blot er reddet eller kan reddes mange Hundrede Liv, men største Delen af samtlige fødte Børn vil efter det første Aar i Kraft af en saadan Vejledning og Raadgivning kunne gaa sunder og mere modstandsdygtige ind i de følgende Aar. Efter de Vidnesbyrd af personlig Karakter, der foreligger for mig paa dette Omraade, synes det at maatte fastslaas, at disse Sundhedsplejerskers Virksomhed indirekte, ved Siden af dens Betydning for Hygiejnen vedrørende de smaa Børn, kommer til at betyde en Højnelse af Hygiejnen i det hele taget for de paagældende Hjem.

Tiden er fyldt med alle de Problemer, der knytter sig

til Slægtens Formerelse; etiske, moralske, sociale og økonomiske Synspunkter brydes paa dette Omraade som næppe nogen Sinde før, og bag disse Brydninger aner vi Styrken af de Kræfter, der en Dag kan have afløst Befolkningstilvæksten med Stagnation og derefter Tilbagegang. Vi føler nok endnu her i Danmark, at det danske Folk er et livskraftigt Folk, idet den danske Befolkning hvert Aar vokser med op imod 30.000 Mennesker, men Sandheden er ikke desto mindre den, at denne Følelse til Dels er en Fiktion. Med den allerede foregaaede Nedgang i Fødselshyppigheden her i Landet og den deraf følgende Ændring i Aldersfordelingen ud i Fremtiden vil vi med ret stor Sikkerhed i Øjeblikket kunne beregne, at vort Folk har naaet Stagnationspunktet om ca. 20—30 Aar. En Befolkningsskommission drøfter allerede nu de mægtige Problemer af økonomisk, moralsk og social Art, der knytter sig til hele dette Forhold. Det forekommer mig, at den mest nærliggende Handling, vi her kan øve, er at søge at bevare og beskytte de Børn, der er kommet til Verden, saa meget mere som vi samtidig hermed vil mindske Sorgen og Savnet hos Tusinder af Mødre og i Tusinder af Hjem.«

Noter og Udtalelser.

Venstre og Smørordningen.

Som oplyst i Valgbog I indtog Venstre ogsaa i Smørlovs-Spørgsmaalet det tapre Standpunkt at svare »stemmer ikke«. Siden har Partiets Blade og Talere dog ikke generet sig for at angribe Regeringen stærkt for den gennemførte Ordning.

Dette er faldet adskillige Mejerifolk stærkt for Brystet, bl. a. R s. Nielsen, Slæbæk paa Fyn, der tydelig har advaret imod at bryde Staven over Smørloven. Endnu skarpere er dog Formanden for Mejeriforeningernes Fællesorganisation, Proprietær Overgaard — der selv tilhører Partiet — gaaet imod Venstres sure Kritik. Det kom navnlig tilorde den 16. Juni ved Fyns Mejeriforenings ekstraordinære Repræsentantskabsmøde i Odense, hvor han udtalte ifølge Fyns Tidende:

Jeg indrømmer gerne, at Ordningen ikke er tilfredsstillende. Men den er en god Begyndelse paa et godt Grundlag, og den er bedre end det Rygte, man har givet den.

Jeg tilbageviser, at jeg har svigtet mine tidligere Synspunkter. Spørgsmaalet blev til sidst klart: Skal vi tage en Smørordning uden Margarineordning, som dog betyder noget, eller skal vi afvise enhver Ordning, naar den ikke er forbundet med Margarinen. Dette Ansvar med at gaa ind for den Ordning vi fik, tør jeg roligt paatage mig.

.... Hvis man paa Møde efter Møde raaber op om, at Smørforbruget gaar ned, ja, saa gaar det ned.

Ordningen blev paa Rigsdagen gennemført under passiv Modstand fra Oppositionspartierne undtaget det Fri Folkeparti, der stemte for Loven. Ordningen dækker det længste, vi kunde naa. Vi havde ventet, at Oppositionspartierne vilde havde ydet os deres Støtte til Opnaelse af Forbedringer, ogsaa vedrørende Margarinen. De Konservative talte dog om at blande Margarine i Smør, men ellers stillede man sine politiske Kegler op. Havde de Partier, der skulde regnes for at ville hjælpe Landbruget, sat ind, kunde vi have taget endnu et Tag fremad.

Denne skarpe Kritik af Venstre, der ifølge Hr. Overgaard altsaa indskrænkede sig til at »stille sine politiske Kegler op«, bekom aaben-

bart Folketingsmand J o h s. K y e d, der var tilstede, meget ilde. Han forsvarede sig og Venstre med, at Partiet dog havde stillet sine Forslag; men ogsaa dette afviste Proprietær Overgaard som værende uden realpolitisk og saglig Betydning, idet han udtalte:

»Man kan sagtens stille Forslag, men de fylder ikke i Lommen, før de er gennemført. Det er min Tro, at vi kunde have opnaaet mere, hvis Kyeds og mit Parti havde sat ind i Arbejdet over for det Forslag, Ministeren fremsatte, og vi gav Tilslutning.

Venstre valgte at fremsætte sit Forslag, jeg kender det, men i Pressen har jeg spejdet forgæves efter en Opstilling og Redegørelse for det. Iøvrigt tror jeg, det var blevet irrationelt, naar man vilde sprede sig over de forskellige Landbrugsproduktioner med Tilskud. Det byggede ogsaa paa direkte Statstilskud, og det, vidste man, var ikke gennemførligt.«

* * *

Slagteafgifterne.

Enkelte Steder kan man endnu møde den fuldkommen forkerte Opfattelse, at de forskellige Slagteafgifter gaar i Statskassen.

Af Slagteafgifterne faar Staten selvfølgelig ikke en Øre.

Slagteafgiften for Kalve administreres af Landbruget selv og er blevet anvendt bl. a. til Destruktion, Nedslagning af tuberkuløse Dyr, Opkøb af Reagenter, Støtteopkøb, Fordeling af Oksekød til mindre-bemidlede for at øge Hjemmeforbruget.

Slagteafgiften for Svin anvendes til at fastholde og hæve Prisen paa Svinene med Kort, f. Eks. ved at skaffe Producenterne en højere Pris for de Svin, der med Tab afsættes paa sekundære Markeder.

Slagteafgiften anvendes saaledes udelukkende til Landbrugets egen Fordel.

Den ny Erhvervsbeskatning.

Om Betydningen af den nu gennemførte nye Erhvervsbeskatning (se Side 159 i Valgbog I) udtalte Indenrigsminister D a h l g a a r d paa et Møde i Randers nu i Forsommeren følgende:

»Den gamle Lov paalagde en Mand Erhvervsskat efter hans Indkomst i Erhvervskommunen uden Børnefradrag og uden

Nedsættelse eller Forhøjelse, altsaa Beskatning af den **raa** Erhvervsindkomst. Det er klart, at dette betingede en stor Fordel for de store Skatteydere ved Udflytning. Ved den nye Lov beskattes derimod Erhvervsskatteyderen, som om han stadig var Opholdsskatteyder. Hans Erhvervsindtægt bliver altsaa Genstand for de i Erhvervskommunen gældende Regler for Nedsættelse og Forhøjelser, saaledes at Erhvervsskatteyderen bliver beskattet efter Evne, og der intet kan tjenes ved Udflytning. Dette er Hovedindholdet af de tilsyneladende meget indviklede Bestemmelser i Loven om Udregningen af Erhvervsskatten. Hertil kommer saa de nye Bestemmelser om, at Indkomster under 3000 Kr. fritages for Erhvervsskat, da det efter de nye Regler vilde dreje sig om minimale Beløb, samt at Statstjenestemænd bliver erhvervsskattepligtige med Halvdelen af Indtægten.

Et Par Eksempler taget fra Virkeligheden:

Indtægt 3000 Kr., det hele tjent i Erhvervskommunen, 5 Børn. Hidtil: Opholdskommuneskat 11 Kr. og Erhvervsskat 300 Kr., ialt 311 Kr. Fremtidig: O. 11 Kr. og E. 40 Kr., ialt 51 Kr.

Indtægt 40.000 Kr., Halvdelen tjent i Erhvervskommunen. Hidtil: Opholdskommuneskat 1120 Kr. og Erhvervsskat 2500 Kr., ialt 3620 Kr. Fremtidig: O. 840 og E. 4260 Kr., ialt 5100 Kr.

Indtægt 40.000 Kr., det hele tjent i Erhvervskommunen. Hidtil: Opholdskommuneskat 1120 Kr. og Erhvervskommuneskat 4100 Kr., ialt 5230 Kr. Fremtidig: O. 480 Kr. og E. 8520 Kr., ialt 9000 Kr.

Disse 9000 Kr. er nøjagtig det samme Beløb, som Manden vilde komme til at betale i Opholdskommuneskat, hvis han boede i den Kommune, hvor han har sin Erhvervsvirksomhed.»

Galt Facit paa Smørloven.

Der er siden Smørordningens Gennemførelse gjort mange mærkværdige Forsøg paa at misrekommandere den. Et saadant blev bl. a. gjort af Folketingsmand H a n s H a n s e n (Rørby) paa et Møde i Uggerløse den 14. Juni, hvor han navnlig leflede for Husmændene, idet han opstillede følgende fiffige Regnestykke:

Man sætter Udbyttet af Ordningen til 10 à 12 Kr. pr. Ko. En Husmand med f. Eks. 4 Køer vil altsaa faa ialt ca. 40 Kr. større Fortjeneste paa sine Køer. Hvis hans Husstand samtidig er paa en 4—5 Personer, og der spises Smør til daglig, kan

Forbruget næppe sættes til under 1 kg pr. Uge eller ca. 52 kg pr. Aar, der med en Prisfordyrelse paa 80 Øre pr. kg saaledes løber op til godt 41 Kr. pr. Aar. **Facit:** Underskud for nævnte Familie.

Man morede sig over Hans Hansens Regnekunst; men et Par Dage efter rykkede en brav Mand fra Egnen, Gdr. **A n d r e a s A n d e r s e n** imidlertid ud med en saglig Protest i det moderate Kalundborg Folkeblad, idet han bl. a. skrev:

»Man kan ikke stille Regnestykket op, som Hans Hansen gør. Hjemmeafgiften er 35 Øre plus 25 Øre i Statstilskud eller 60 Øre for Smør til Hjemmeforbrug. D. v. s. 15 Øre paa hele Produktionen, eller hvis man regner med 100 kg pr. Ko i 8 Mdr. 15 Kr. pr. Ko eller 60 Kr. for Husmandens 4 Køer.

Afgiften paa Husmandens eget Forbrug 35 Øre pr. kg i 35 Uger (8 Mdr.) giver 12 Kr. 25 Øre. Der bliver altsaa en Gevinst for Husmanden paa 47 Kr. 75 Øre, naar vi regner med ovenstaaende Tal, medens Hans H. fik det til at gaa lige op.«

At det er Andreas Andersen, der regner rigtigst, og den fiffige Folketingsmand fra Rørby, der faar tildelt t \ddot{g} i Regning, kan enhver se. For det første lader Hans Hansen Husmandsfamilien spise Smør i det hele Aar, medens Smørordningen jo kun gælder 8 Mdr.; for det andet lader han Husmanden betale ogsaa de 25 Øre, som er Statens Anpart i Gildet; og for det tredie sætter han hele den samlede Prisforhøjelse til 80 Øre pr. kg, medens Andreas Andersen nok saa korrekt sætter den til 60 Øre.

— Flatterende er den Slags nu ikke for et Medlem af Rigsdagen. Men ret beset er det dog Hr. Hansen og ikke Smørordningen, der kompromitteres af den Slags Regnestykker.

Konservativt Blad om Skoleloven.

Efter Skolelovens Gennemførelse er det paa forskellig Vis godtgjort, at der i vide Kredse blandt de Befolkningslag, som ellers tilhører Oppositionspartierne, hersker en udpræget **Forstemthed** over det rent partipolitiske Spil, som Konservative og Venstre — navnlig sidstnævnte — spillede mod Lovens Vedtagelse.

Et særdeles tydeligt Udtryk herfor kommer til orde i en Artikel, som det store konservative Blad »Aarhus Stiftstidende« skrev straks efter, at Højre—Venstre havde bekendt Kulør i Sagen.

»I al Almindelighed«, skrev Bladet, »er den partipolitiske Deling overfor kulturpolitiske Spørgsmaal en Uting, fordi de virkelige Delingslinjer i Aands- og Kulturspørgsmaal gaar efter helt andre Love end de realpolitiske; men i Særdeleshed er Delingen meningsløs, naar det drejer sig om Skole- og Kirke-lovgivning.

Som Helhed betegner Skoleloven et betydeligt Fremskridt paa mange og væsentlige Omraader. Det er alle enige om. Og forstandigt praktiseret vil det have de bedste Betingelser for at blive vel modtaget af Skolefolk og Forældre — ja, af Børnene med, og de er jo ogsaa Part i Sagen!«

Bladet vender sig skarpt mod den Kendsgerning, at ikke alle Partier sluttede op bag Loven, og fortsætter:

»Skal den Skyld, de politiske Partier her har paadraget sig, fordeles, falder den tungeste Anklage paa Oppositionen. Enhver, der har fulgt Forhandlingerne og sat sig ind i Udvalgsbetænkningerne, vil vide, at Undervisningsminister Jørgen Jørgensens personlige Opfattelse i udstrakt Grad har præget Resultatet. Hans tydeligt udtalte religiøse Overbevisning og hans grundtvigsk-folkelige Skolesyn har gennemsyret Lovforslaget med en Aand, der er langt fra Socialdemokratiets teoretiske og doktrinære Materialisme og derfor ogsaa finder Genklang i Befolkningen vidt ud. Dobbelt uforstaaeligt bliver det da, at Oppositionen netop har gjort Religionsundervisningen og Tilsynet med den til de Kampspørgsmaal, der skulde bringe Enigheden til Fald. Lovforslaget svigter ikke denne Undervisning.

De Konservative viste langt bedre Vilje end Venstre, men tog dog ikke det sidste Skridt.

... Ministeren har udvist en ikke ringe Smidighed, som Oppositionen burde have forsøgt at overgaa. Det kunde være gjort, uden at Idealerne, endsige Principperne havde lidt Overlast, og det vilde have været til største Gavn for Skolen og den opvoksende Slægt.«

„Det sletteste Stykke Oppositionspolitik“.

Paa Linje med det konservative Aarhusblad skrev det Venstre meget nærstaaende »Østsjællands Folkeblad« følgende:

»Det er beklageligt at skulle sige, at Oppositionen ikke i synderlig Grad har formaaet at styrke sin Stilling. Alskillige vil sikkert endda mene, at den snarere er **kommet svækket fra Rigsdagssamlingen**. Dette gælder baade, naar den har været angribende Opposition, og naar den har skullet være forhandlende.

Det sletteste Stykke Oppositionsarbejde i Samlingens Løb har utvivlsomt været Skoleloven, hvor først og fremmest Venstre forsømte alle Muligheder for at hjælpe og styrke Undervisningsministeren i hans Kamp for at komme saa langt bort fra det Borgbjergske Skoleforslag som muligt. Gang paa Gang lod man Ministeren staa alene overfor Modstanden i Socialdemokratiet, for til sidst, da han havde strakt sig langt videre, end man nogensinde kunde have ventet, helt at lade ham i Stikken og endda møde med helt nye Krav om, at Staten skulde overtage endnu en Femtedel af Udgifterne til Lærrelønninger.

Endda kunde det maaske have været forsvaret, dersom Venstre saa ikke havde stemt imod Forslaget. Naar Parterne var hinanden saa nær, som Tilfældet var, er det en **politisk Urimelighed** at gaa direkte imod. I det mindste kunde man da, som de Konservative, have undladt at stemme.

Venstres Stilling her er forstemmende for Fremtidens Skyld.«

— Bortset fra Vendingen om »Socialdemokratiets Modstand«, der er noget, Køgebladet ser helt forkert paa, rammer dets Artikel stort set det rigtige. Ogsaa fra radikal Side maa det menes, at specielt Venstre er gaaet **stærkt svækket ud af sidste Rigsdagssamling**.

J. Oscar Andersen om Skoleloven.

Endnu skal anføres, hvad den konservative Folketingsmand, Professor, Dr. theol. J. O s c a r A n d e r s e n udtaler. Det skete i et Interview med »Kristeligt Dagblad«, der stillede ham følgende Skørgsmaal:

»Bliver Folkeskolen efter den nye Lovs Vedtagelse en ikke-kristen Skole?«

»Nej, det mener jeg ikke, men jeg finder det beklageligt, at Regeringen gik fra sit Tilbud, der bl. a. omfattede en udmærket Formaaelsparagraf, som var en acceptabel Modernisering af 1814-Loven. Iøvrigt maa det være tilstrækkeligt, naar det i Formaaelsparagraffen nu er anført, at Kristendomsundervisningen skal være i Overensstem-

melse med den evangelisk-lutherske Folkekirkes Lære, og at Skolen iøvrigt efter Forklaringen i Bemærkningerne afgjort ikke kan modarbejde Kristendommen. Men ved ikke at gaa ind paa Regeringens Tilbud staar Venstre nu med Ansvaret for, at Forbindelsen mellem Kirke og Skole i København ikke blev genoptaget. Partiet forsøgte en gunstig Lejlighed til at redressere, hvad det havde været med til at lave ved Tilsynsloven for et Par Aar siden, da Forbindelsen mellem Kirke og Skole i København gik tabt Der er mange gode Sider ved den nye Lov, og vi trængte faktisk til Reformen, da den danske Folkeskole i hvert Fald gerne skulde være paa Højde med Sveriges og Norges. Ikke mindst er det af Betydning, at man ved Gennemførelse af »den praktiske Mellemskole« sigter Eleverne paa et tidligere Tidspunkt end tidligere, saaledes at man undgaar, at de unge Mennesker uden tilstrækkelige Evner drives op til Eksamener, der giver Adgang til de højere Lærestalter.

Selvfølgelig er det betænkeligt, at man nuder de nuværende økonomiske Forhold gennemfører en Lov, som vil virke trykkende mange Steder, men Lovens Gennemførelse vil jo strække sig over flere Aar, og derfor vil dette Tryk sikkert mildnes og lempes en Del.«

Stauning mod Arbejdskonflikterne.

Paa De samvirkende Fagforbunds store Kongres i Dagene 27.—28. Maj i Aar holdt Statsminister Stauning en Tale, hvori han ikke alene kom udførligt ind paa Landets udenrigspolitiske og erhvervs-mæssige Stilling, men ogsaa — direkte vendt til Fagforbundene — beskæftigede sig indgaaende med Forbundenes Forhold til Spørgsmaalet om Arbejdskonflikters Løsning ad fredelig Vej. Han udtalte bl. a.:

— De faglige Organisationer skal naturligvis fremdeles være Værnet for Arbejdernes erhvervede Rettigheder og det Organ, der leder Arbejdet fremefter, men efter som Tiden er gaet, og Udbyttets Fordeling er foregaaet ved de forskellige nævnte Processer, saa kræves ogsaa ansvarsbevidst Vejledning og Tilrettelægning ved dette Arbejde og ansvarsbevidst Vejledning, naar Afgørelse skal træffes, efter at Forhandlingerne har fundet Sted.

Det er ikke mere blot et Spørgsmaal om Standsning af en eller flere Bedrifter og om nogle Arbejdes Ret til Understøttelse af Strejkekassen. Hvis en større Arbejdsstandsning indtræder, saa ophører Indkøbet af Raastoffer i Udlandet, og derefter standses Købet af Landbrugsvarer i samme Omfang. Og gaar vi til Angreb, der ram-

mer Aftalerne om Leveringspligt og Aftagningspligt, saa følger alvorlige Konsekvenser deraf.

Landbrugets Lammelse er Lammelse for al Produktion, thi uden Eksportvarer kan intet købes, og uden Indkøb bliver der ingen Produktion.

I vide Kredse har man forstaaet, hvorledes Forholdene foreligger, og man har roligt bøjet sig for de Afgørelser, som Regering og Rigsdag har fundet nødvendig, men det er ikke nok, at man bøjer sig, man bør tværtimod selv tage Konsekvensen af de udenrigspolitiske Forhold, som en ny Verdenstilstand har hidført. Der er som sagt intet, der tyder paa en Tilbagevenden til Fortidens Vilkaar, og jeg betoner igen, at det kun vilde være til Ulykke for Arbejderklassen, om man paany skulde over til den frie, planløse Produktion og Omsætning.

Men naar det er saaledes, saa opfordrer Forholdene til at undersøge, hvad Konsekvensen af Landets Stilling maa blive, og det maa være naturligt, at den faglige Hovedorganisation søger at skabe det Organ eller det System, hvorved Afgørelserne kan finde Sted paa Organisationens Grund.

Naturligvis kan man finde Former, hvorunder Lovgivningsmagten eller et andet Statsorgan fastsætter Arbejdsbetingelser enten i alle Tilfælde eller i visse Tilfælde, men det kan næppe være stemmende med Organisationstanken. Det er heller ikke nogen endelig Praksis, som nu nogle Gange er blevet paakaldt, selv om Resultatet ikke har kunnet krænke Arbejderne, thi der kan opstaa Situationer af anden Karakter, hvor Afgørelsen ikke kan ventes at faa saa stilfærdigt Forløb som sidste Gang.

Men naar man nu kender de faktiske Forhold og ved, hvad der kan indtræffe, saa maa det være sundest for Organisationen, at den under fuldt Ansvar tager Sagen op til Løsning. Jeg tænkte, da vi sidst maatte skride til Lovgivning, at vi nu burde kalde Repræsentanterne for Hovedorganisationerne sammen til Forhandling om Sagen, men nu er denne Plan krydset af Arbejdsgiverforeningens Formand, hvilket dog ikke ændrer Realiteten.

Efter den Forhandlingsvillighed, som bestandig er udvist, maa jeg formode, at man modtager Tilbudet om at deltage i en Forhandling.

Men afgørende er de før skildrede Forhold, som kan medføre saa alvorlige Konsekvenser for Samfundets Funktioner, at ingen kan tage Ansvaret for at paalægge Land og Befolkning denne Risiko.

Min Betragtning er, at da man har anerkendt, at Samfundshensyn ikke kan tilsidesættes, bør man sige dette aabent og bidrage til at tilvejebringe en Afgørelsesmaade, som hviler paa Organisationerne eller paa disse og Staten i Forening.«

Stauning og Landbruget.

Under sin Gennemgang ved samme Lejlighed af vore erhvervs-mæssige Forhold kom Statsministeren som naturligt er ogsaa stærkt ind paa Landbrugets Forhold. Han udtalte bl. a.:

»Der skal maaske gennemgribende Reforme til for at bringe det lille Landbrug paa ret Køl, og det er imod Arbejdernes Interesser, hvis man vil modsætte sig virkelig nødvendige Reforme.

Det er en Kendsgerning, at store Dele af Landbrugets opsparede Formue er forbrugt i Underskudsarene, og det kan heller ikke skjules, at Skatteligningen viser nogle kummerlige Gennemsnitstal.

Vor Opgave er, af samfundsmæssige Grunde at reformere paa Landbruget, saa Erhvervet kan fylde sin Plads og gøre samfundsmæssig Fyldest til Gavn for alle. Og dernæst vil det være Betingelsen for at faa anstændige Livsvilkaar for Landarbejderne, at der er rimelige økonomiske Vilkaar for dem, der skal have fremmed Medhjælp. Det er ikke Stedet her til at fordybe sig i de Muligheder, der er til Stede, men det bør ikke glemmes i en Arbejderforsamling, at alle Erhverv og alle Arbejdere er uløseligt knyttede til — og interesserede i dansk Landbrugs Opretholdelse og Udvikling.

Der melder sig naturligvis mange Problemer i Forbindelse med Landbrugets Omlægning, og det skal ikke skjules, at Landbrugets Stilling paa Verdensmarkedet er stærkt truet, fordi Landbrugsproduktionen er vokset i en Række Lande, men det maa heller ikke glemmes, at det, der truer Landbruget, ogsaa er en Trusel mod hele det danske Samfund i meget lang Tid og maaske for stedse, da vi hverken har Naturrigdomme eller Udsigt til at skabe store Eksportvirksomheder som de, der findes i andre Lande.

Glas og — skøre Paastande.

Blandt de Uhyrligheder, Moderationspressen begaar mellem Aar og Dag i dens blinde Had til Valutaordningen, bringes mange skøre Historier til Torvs. Her er en særdeles typisk:

I April lamenteredes der stærkt over, at der for Tildelingsperioden Maj—August næppe blev givet Valuta til Indførsel af belgisk Vindues- og Gartnerglass. Dette vilde, forkyndte man, paaføre en

Merudgift for denne ene Vares Vedkommende af ikke mindre end 2—2½ Mill. Kr. Hvilken Regering —!

Stillet overfor denne, som det viste sig **meget skøre** Paastand, foretog vort Partis Sekretariat en Undersøgelse af Forholdet. Resultatet heraf var følgende:

— **For det første** laa det saaledes, at Skylden for den paaankede Situation laa **mere i det belgiske**, end i det danske Udenrigsministerium.

For det andet var Paastanden om en ekstra Udgift paa 2—2½ Mill. Kr. saa aldeles hen i det Blaa, at man bekymret maa gribe sig til Hovedet, — al den Stund **hele vor Import** af Vinduesglas i forrige Aar kun beløb sig til 3,3 Mill. Kr. Og at belgisk Vinduesglas skulde ligge 100 pCt. billigere end andet Steds, vilde nu alligevel være for fantastisk at antage!

For det tredje — og her er et Kernepunkt — vilde den omtalte Glasimport i samme Øjeblik man ophørte med at tage den fra Belgien, i **Stedet for blive taget fra — Tyskland!** Med andre Ord: Der aabnedes saaledes Mulighed for et 3 Mill. Kr. **større** Salg af Landbrugsprodukter netop til Tyskland, det samme Land, som Venstreorganerne altid betoner paa en særlig Maade, naar den skælder ud over Regeringens Handelspolitik!

Saa blottet for indre Mening er altsaa den Kritik, som Venstres Talerør tolker

Indholdsfortegnelse.

	Side
Skoleloven	1
Efterskolerne	5
Svangerskabsloven	8
Prisaftale-Loven	15
Venstre og Prisstigningerne	21
Den nye Sparekasselov	25
Aldersrente ved 60 Aar	29
De ny Skattelove	36
Skattetrykket her og i Udlandet	43
Statens Finanser	46
Saglige Betragtninger over Landbrugskrisen	49
Bekæmpelse af Børnedødeligheden	55
Noter og Udtalelser	58

C. Nordlundes Bogtrykkeri . Hillerød
(Oswald Terkelsen)

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk